

ПЛОВДИВСКИ УНИВЕРСИТЕТ

ИЗДАНИЕ ЗА ОБРАЗОВАНИЕ, НАУКА И КУЛТУРА

Брой 8 – 9 (463 – 464), година XXXIV

21 ноември 2016 година

ВЕЛИКИТЕ ИДЕИ

На стр. 20

**Химическият факултет отбеляза две
важни годишнини**

На стр. 2

**Какво подготвя за своите колеги
Студентският съвет през новата
академична година**

На стр. 27

**Научен форум в Смолян на тема
„Човекът и Вселената“**

На стр. 12

Аристотел

Тома Аквински

Стр. 13

**Възпитаничка на Пловдивския университет
беше отличена с наградата „Джон Атанасов“**

В Броя ще прозетете още:

- Доцент от Юридическия факултет иска Iex specialis за националния химн
- Кой получи Нобеловите награди за икономика през 2016 година
- Паисиеви четения 2016
- Добромир Тонев – невинни спомени за Кентавър
- Оръжейна изложба „От камъка до барута“

- Млади учени в областта на биологията си дадоха среща в ПУ
- Пловдивският университет и програма Еразъм+ събдват мечти
- Българо-френско студентско ателие ще изследва и трансформира знакови за Пловдив места и архитектурни обекти
- Анекдоти и истории от Древна Гърция

С престижна конференция Химическият

55 години обучение по химия в Пловдивския университет и 25 години от обособяването си като самостоятелен факултет тържествено отбеляза Химическият факултет. Това стана по време на Десета научна конференция по химия с международно участие, която се проведе на 10 и 11 октомври 2016 година в парк-хотел „Санкт Петербург“. На откриването ректорът проф. д-р Запрян Козлуджов връчи Почетния знак на ПУ „Паисий Хилендарски“ и диплом за принос в

развитието на химическата наука и образование на декана на Химическия факултет доц. д-р Веселин Кметов.

Предлагаме ви словото на декана доц. д-р Веселин Кметов, произнесено при откриването на конференцията, и неговата поздравителна от тържествената вечер, на която присъстваха бивши и настоящи колеги, представители на академичното ръководство на Университета, гости.

Слово на декана доц. д-р Веселин Кметов

Уважаеми г-н Ректор, Драги колеги и гости, Днес откриваме заседанието на 10-ата научна конференция по химия с международно участие, организирана от Химическия факултет при Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“, и аз съм щастлив да Ви приветствам с добре дошли на това празнично събитие. Конференцията е посветена на 55 години обучение на химици в Пловдивския университет и 25 години от обособяването на Химическия факултет като самостоятелно академично звено.

Радвам се, че на конференцията сме заедно с нашите колеги и партньори от страната и чужбина.

Двама доктори хонорис кауза на Пловдивския университет са тук – проф. Антонио Каналс от Университета в Аликанте и чл.-кор. проф. д.х.н. Димитър Цалев от Софийския университет. След тях ще имаме удоволствието да чуем пленарните доклади на нашите поканени лектори: проф. Марк Молони от Оксфордския университет, проф. Ервин Розенберг от Техническият университет във Виена, проф. Франсиско Алонсо от Университета в Аликанте, д-р Емилия Василева от Международната агенция по ядрена енергия, проф. Симеонов и проф. Тафрова от Софийския университет. Д-р Димитър Христовозов пристигна от Лондон, Даниел Уертас – от Испания. Сериозно представена е нашата съседка Турция с 23 участници, сред които и членовете на научния комитет проф. Мурат Тюркйълмаз и проф. Ферхат Карабулут от Тракийския университет в Одрин.

Благодаря Ви, че дойдохте и ще споделите своето време с нас. Несъмнено това силно международно участие е показател за нарастващата репутация на Химическия факултет.

Сред участниците са представители на 12 български уни-

Ние не сме властелини на пръстена, ние сме властелини на веществото

верситета и 7 института на БАН. Общо регистриралите се участници са 173, но тук присъстват и посетители, студенти и гости, които ще слушат презентациите, без да са официално регистрирани в конференцията. Утре очакваме към нас да се присъединят и около 60 учители по химия, за които е организиран и специализиран уъркшоп в рамките на 10-ата научна конференция по химия с международно участие.

Ректорът проф. Запрян Козлуджов връчва Почетния знак

Благодарни сме на парк-хотел „Санкт Петербург“ за оказаната подкрепа и прекрасните условия за провеждане на настоящото събитие. Ние дължим специална благодарност и на нашите спонсори.

Конференцията получи частично финансиране от Фонд „Научни изследвания“ по проект ДПНФМУ 01/14 28.09.2016 г.

С генералния спонсор – фирма АСМ2, имаме дълга история на сътрудничество. Три последователни години съвместно с тях организирахме в Пловдивския университет семинар с международно участие, свързан с новостите в аналитичната химия и инструменталния анализ. В последния семинар се включиха над 150 участници от академични институции, компании, контролни институции, заводски и държавни лаборатории.

Националният лидер в анализа на храни – лабораторният комплекс „Алименти“, също е сред нашите спонсори. Сътрудничеството ни с тях непрекъснато се развива и прогресира. Ядрото на „Алименти“ се формира от кадрите, подготвени от нашия факултет.

Друг спонсор е фирма TEAM OOD. Те бяха така добри да ни предоставят най-нов модел демонстрационен спектрометър MP-AES Agilent. С него в момента

Ние не сме властелини на пръстена, ние сме властелини на веществото. И всички ние носим отговорността да сме властелини на добруването и просперитета, да пазим света от пораженията и разрушенията, които химията може да нанесе. Ето защо от изключителна важност е да се обучават и квалифицират кадри със знания, умения и добронамереност да ползват химичното познание за достойни цели.

Деканът доц. Веселин Кметов със специалните гости

работят студенти, докторанти и изследователи.

Благодарни сме и на фирма SoftLab. Преди години факултетът ни получи като дарение UV-VIS спектрометър Libra.

Ползотворно сътрудничество поддържахме с фирма FOT – една бързо развиваща се компания. Ценни контакти имаме с фирмите Медицинска техника, Methrom България и ProLab.

Отново отправяме нашите най-сърдечни благодарности към спонсорите, без които това събитие не би било възможно.

Химията е централна наука – тя е в основата на материалознанието, земеделието, екологията, фармацевтиката, електрониката, медицината и къде ли не. Модерното общество не може да съществува без нея, а неговото технологично ниво и устойчиво развитие силно зависят от нея.

Именно това е и причината преди 55 години в Пловдив да бъде създаден Висш педагогически институт за подготовка на учители по природо-математически науки, в това число и по химия. Така през 1961 г. се слага началото на обучението на химици. През 1970 г. се обособява Природонаучен факултет, а през 1974 г. – Химико-биологически факултет.

Това е време на съзидание, ентузиазъм и целенасочени усилия за изграждането на реална академична структура. Сред нас са колеги, които са били сред първите студенти и преподаватели – проф. Георги Андреев и доц. Костадин Кънчев от страна на химиците, проф. Балабанов от страна на физиците. Те могат да споделят много интересни спомени от онова време.

факултет отбеляза две важни годишнини

Наздравница на тържествената вечер

Уважаеми г-н Ректор, уважаеми заместник-ректори, декани и официални гости,

Благодаря, че уважихте тази празнична вечеря. Днес ние празнуваме 55 години обучение по химия в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ и 25 години от обособяването на Химическия факултет като самостоятелно академично звено. Днес Химическият факултет е единственият самостоятелен факултет по химия в България. По този повод събрахме млади и стари, бивши и настоящи, действащи и ветерани, умни и красиви, хрисими и избухливи, работливи и много, много работливи професори, доценти, асистенти, служители и студенти на Химическия факултет. Да, многолики и различни сме, но същевременно сме еднакви – еднакви

в отдадеността и съпричастността към КАУЗАТА ХИМИЧЕСКИ ФАКУЛТЕТ. На тази кауза ние посветихме житейските си съдби. За пари ли? Не, не за пари! Не познавам някой да е забогатял сред нас. За слава ли – едва ли! Химическият факултет е с най-малки претенции към академични звания и титли.

Тогава кое е това, което ни мотивира и обединява? Мисля, че това е изконната нужда на човека да проумее и овладее природата. Да разбере света и неговата конструкция, тайнствата на преобразуването на веществата. Само с такова знание той, ДУХЪТ, може да властва над материята.

Вие поехте тежкото задължение да създадете и утвърдите академично средище за развитие на химичната наука и образование. До днес тук са се дипломирали 4203 химици.

Обща снимка на преподавателите и гостите по време на тържествената вечер в парк-хотел „Санкт Петербург“

Вие служихте и служите на достойни цели. Каквито и конфликти и сътресения да са ни връхлитали, вие не допуснахте компромис с научната истина. Вие сте ДОСТОЙНИ ХОРА. Затова, заставайки пред вас, съм изпълнен с чувство на признателност и гордост, че съм възпитаник на Химическия факултет на Пловдивския университет

„Паисий Хилендарски“, за мен е чест да се нарека ваш колега, и отговорност да се изправя пред вас като ваш декан.

Нека с наздравница да си пожелаем Химическият факултет да пребъде! Да се съхрани и продължи делото ни в услуга на човешкото познание и прогреса на бъдните поколения!

Доц. д-р Веселин КМЕТОВ

➤ От стр. 2

Четириима Хумболтови стипендианти – професорите Александров, Иванов, Футеков и Андреев, дават силен тласък на местната изследователска работа към световните научни нива. За 30 години Химико-биологическият факултет израства като солидна академична структура, една от най-мощните в Пловдивския университет. С уважение си спомняме за последния декан на Химико-биологическия факултет, проф. Никола Моллов.

През 1991 г. се взема решение да се обособят два отделни факултета и така Химическият факултет се появява на академичната сцена. И така вече 25 години ние сме един от центровете за развитие на химичното познание и наука в България. Първият декан е проф. Георги Андреев, след това проф. Атанас Венков, за кратко пак проф. Андреев, доц. Костадин Кънчев и проф. Илиян Иванов. Постигнати са забележителни научни резултати и е завоюван значим международен престиж.

През изминалите години 4203 студенти са се дипломирали в химическите специалности в ПУ. Повече от 40 доктората и 12 големи докторски дисертации са защитени успешно. През февруари тази година връчихме дипломите на юбилейния 50-и випуск химици, а преди седмица 55-ият прекрачи прага на университета. Някои от нашите студенти сега

Ние не сме властелини на пръстена...

са преподаватели заедно с нас. Днес ние празнуваме постиженията и успехите на Химическия факултет, които са резултат от усилията и таланта на едно и половина поколения. На национално ниво ние твърдо отстоява-

риране, индексирание и оценка на световната научна продукция – базите на Scopus и Web of Science. Нашите преподаватели са на челни позиции в рейтинга по отношение на постигнатия индекс на Хирш. Химията е наднационална и не признава граници. Тя е мярка и знак за цивилизованост. Нашите изследователи работят в сътрудничество с научни колективи от Австрия, Англия, Канада, Германия, Франция, Испания, САЩ и Турция.

Нашите научни постижения не са фантазмагории. Повечето от преподавателите са доказани експерти и работят върху решаването на реални проблеми.

Горди сме със силните и здрави връзки с бизнеса и индустрията. Стоотици договори, сервизни услуги и технологичен трансфер са реализирани от изследователските групи от нашия факултет.

Е, най-сериозните ни притеснения са относно амортизираната и морално остаряла инфраструктура.

Ние работим в сградата, която е реституиран тютюнев склад,

без реновации за последните 55 години. Това лято Химическият факултет бе на крачка да бъде изхвърлен на улицата от собствениците, които поставиха искане към наемателя да освободи сградата. Само благодарение на активната позиция на нашия ректор и на помощта на целия университет най-лошият сценарий за ChemExit бе избегнат.

Може ли това да се наречат **условия за привличане на млади учени и противодействие на процеса за изтичане на мозъци?**

ХМ – ДА! Ние не сме властелини на пръстена, ние сме властелини на веществото. „My precious faculty“ – надявам се, че ще намерим мъдрост и кураж да променим твоето грозно лице. Впечатляващ идеен проект за нова сграда на Химическия факултет бе изработен съвместно с архитектите от ТектоникаБ. Проектът освен футуристичния си дизайн предлага подчертана функционалност, съобразена със съвременните изисквания на подобен факултет.

Труден и тежък е пътят, по който вървим, но щом като вече се доказва, че и молекулите могат да „ходят“, то ние ще продължим да вървим, за да бъдем в услуга на следващите поколения, на които да дарим нашата любов и мъдрост. Пожелавам здраве и късмет на всички участници в това тържествено събитие!

Сградата на Химическия факултет

ме второто място след два пъти по-големия Факултет по химия и фармация в Софийския университет.

Данните от Рейтинговата система на висшите училища в Република България сочат, че ние сме най-малкият сред факултетите в Пловдивския университет, но сме лидер по научни публикации с най-високо отражение в системите за рефе-

Полското литературно Средновековие бе представено от проф. Дариуш Рот

Димитрина ХАМЗЕ

Далечното е обикновено забулено в тайни и затова има магнетична сила на привличане и въздействие. Отдалечеността във времето ни се струва несъизмерима със сегашното и това ни кара да пристъпваме към отдавна отминали епохи с особен пиетет и страхопочитание като към скъпоценност или неприкосновен музеен експонат. Това, разбира се, изостря сетивата, избистря погледа и разпалва жаждата ни да опознаем по-отблизо културата на миналото, но нерядко събужда предубеждението, че тя е плътно обвързана само със своето време и не препраща на такива дълги разстояния, които биха стигнали и до нас.

Оказва се, че Средновековието може да прозвучи актуално и „модерно“, че с чиста съвест можем да правим паралели между нашето съвремие и неговата култура, без опасения, че ще бъдем обвинени в несъщителност. Голяма заслуга за креативното пътуване на публиката в „дебрите“ на славянското, и в частност на полското, литературно Средновековие има проф. д.ф.н. Дариуш Рот, който изнесе лекция в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ на 27 октомври 2016 г. Също като енциклопедичните личности от онази епоха, съчетаващи множество таланти, така и проф. Рот с присъщата му ерудиция, научна проникателност, висок интелект, находчивост и оперативност респектира с разнородната си активност, с многобройните си професионални „превъплъщения“. Той е изследовател, писател, преподавател, журналист, рецензент, политик и общественик. Преподава в Шльонския университет в Катовице и в Академия Игнацианум в Краков. В периода 2003 – 2013 г. е член на Президиума на Върховния съвет за наука и висше образование, а също така експерт към Министерството на националното образование и член на експертния екип към Министерството на науката и висшето образование. Работи и като експерт в Националния център за изследвания и развитие във Варшава, към Националната програма Foresight Polska 2020, както и към Фондацията за развитие на средното и висшето образование. Рецензент е в Националната програма за развитие на хуманитаристиката. От 2011 г. е председател на Научния съвет при Института за

регионални изследвания към Шльонската библиотека в Катовице, а от 2015 г. е директор на Центъра за иновации, трансфер на технологии и развитие към Фондацията на Шльонския университет.

Тази поразително многостранна дейност може да се сравни само с дейността на средновековните мислители, историци, хроникьори, писатели, просветители, проповедници, мисионери и общественици. Този вътрешно интегративен модел на удивителна симбиоза между разнообразни способности и активности на една просветена личност, сякаш се пренася в историко-литературното пространство на този най-продължителен период в културната история, „разстлал се“ от X до XV/XVI век и условно разделен на три подпериода: Ранно, Същинско и Късно средновековие. Тогава се интегрират жанрове, обменящи си духовни и идейно-естетически послания и ценности: агиографска литература (жития на светци), хроники, молитвеници, проповеди, философски и теологични съчинения, сборници с остроумия, шеговити миниатюри и анекдоти, както и уникални полски коледни песни, възникнали през XV в. (1424 г.); интегрират се езици под егидата на своя първоизвор и обединителен център – латинския език, който сам търпи влиянието на народните (славянските) езици; интегрират се народи, споявани от общите им жизнено интереси, екзистенциални цели, духовни и естетически нужди; интегрират се културни традиции: на славянска почва се кръстосват римски влияния, византийски образци, келтски и германски повеи; интегрират се дори епохи: Ранното

Проф. Дариуш Рот

средновековие черпи с пълни шепа от Античността, а Късното гравитира към ренесансовите веяния, в резултат на което се появява относително солидна в сравнение с предишните периоди народна, религиозна и светска литература; интегрират се психо-екзистенциални категории и усещания: всекидневно-битовото със свръхестественото, патоса и екзалтацията. Интегрират се крайностите, двата противоположни члена на опозициите. В подобен дух пише и големият холандски изследовател, тънък познавач на епохата – Йохан Хьойзинга: „Животът е бил толкова ярък и разнобагрен, че с едно вдишване се е поемал мирисът на кръв и рози“. И накрая, интегрират се личности творци, за които името и личната слава са без значение, но от значение е морално-просветителското им дело, благородната им религиозно-етична мисия, които „предпочитат“ анонимността. За разлика от тях, водени от чувство на заслужена гордост по отношение на своите велики предци, народите не предпочитат анонимността. И с право – поляците възторжено цитират имената на Гал Аноним – първия полски историк от първата половина на XII в., на Винценти Кадлубек, първия голям полски писател от средата на XII в., на Ян от Чарнков – хроникьор от XIV в., на Матей от Краков и Павел Влодковиц – прочути професори в Краковската академия, основана през 1364 г. като седмия поред европейски университет, на Адам Швинка

– поет латинист, и на Ян Острогург – публицист от XV в., на Ян Длугош – велик историк, хроникьор, духовник, географ, първия полски хералдик, дипломат и възпитател на синовете на крал Владислав Ягелончик; на Пьотър Скарга – прочут теолог, писател и проповедник от първата половина на XVI в.

Зададената интегративна линия продължава и в перспективата на културно-историческата премственост – много от елементите на средновековната култура се унаследяват от Ренесанса и следващите векове. Показателен е фактът, че в Полша срещата между Средновековието и ренесансовата епоха е изключително гладка и благотворна, без трусове, конфликти и полемии. По-новото време, разбира се, отхвърля някои от средновековните идеали и образци, но запазва и увековечава немалко ценности, като университетската научна мисъл от XV в., атмосферата на толерантност и изразяване на духовните преживявания на човека, пламения патриотизъм на Длугош, Кадлубек и Острогург. Средновековието поставя основите на полската писменост, изгражда жанровите и стилистичните образци. Създава и културния диалект (през XVI в. в Краков), който покъсно ляга в основата на полския литературен език.

В съзвучие с интегративния „рефрен“, който „подхваща“ Средновековието „под диригентската палка“ на проф. Д. Рот, и ние – публиката, обръщаме възторжено-удивен поглед назад, усетили спиралата на развитието, сякаш онаглеждаваща интегративните импулси към нашето време – този път с дълбокия завой към значително по-отдалечените, а не близките ни епохи. Полският професор ни подари една вълнуваща обиколка, която не само ни даде знание, но ни помогна да заплуваме в свои води в голямото интеркултурно пространство на Средните векове и да разберем, че всъщност няма близки и далечни времена и пространства – има само взаимно преливане на съзидателни енергии.

Паисиеви четения 2016

Докт. Теодора СТОЯНОВА

На 10 и 11 ноември 2016 г. Ректоратът на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ отвори врати за над 160 учени от различни български и чуждестранни университети, участници в *Паисиевите четения* – ежегодно провеждан международен научен форум, организиран от Филологическия факултет. Тази година темата на конференцията беше „Хуманитаристиката – традиции и перспективи“.

Изнесените доклади бяха разпределени в различни секции: „Теоретични и методологични проблеми на българската историческа лингвистика (Предвъзраждане и Възраждане)“, „Съвременни тенденции в езиковедските изследвания“ (посветена на 85 години от рождението на проф. д.ф.н. Йордан Пенчев), „Съвременен български език“, „Актуални проблеми на българската ономастика – кръгла маса по повод на 95-годишнината на проф. Йордан Заимов“, „Славистика“, „Русистика“, „Англицистика“, „Романистика“, „Испанистика“, „Германистика“, „Балканите – кръстопът на езици и култури“.

На тържественото откриване в 6. аудитория участниците бяха приветствани от ректора на Пловдивския университет – проф. д-р Запрян Козлуджов, и от декана на Филологическия факултет – проф. д.ф.н. Вера Маровска. Доц. д-р Жоржета Чолакова представи найновото издание на Научните трудове на Филологическия факултет, което съставлява три тома: „Езикознание“, „Литературознание“ и „Славистика“, като третият от тях е посветен на 20-годишнината от създаването на специалността „Сръбски

и хърватски език“. Общият брой страници на сборниците е над 1500 и на тях са представени

Част от участниците в секция „Славистика“

докладите от предходната конференция. Несъмнено това издание съдейства за утвърждаването на Филологическия факултет като престижен академичен център. Посочено бе значението на превърналата се в традиция международна славистична конференция, която се провежда в рамките на Паисиевите четения и ежегодно посреща десетки участници от Чехия, Полша, Сърбия, Хърватия, Босна и Херцеговина, а също и специалисти в областта на славистиката от други несла-

Деканът на Филологическия факултет проф. Вера Маровска открива конференцията

Прага, Загреб, Задар, Баня Лука, Крагуевац, Будапеща, Сегед и др. Пленарни доклади представиха проф. д.ф.н. Тодор Бояджиев („Събирателните имена в българския език“) и проф. д.ф.н. Иван Куцаров, който защити тезата, че „Evidential не е преизказност“.

В конференцията участваха както утвърдени учени, така и дебютиращи докторанти. Този процес на приемственост доказва идеята, че хуманитаристиката гради и традиции, и перспективи, което въпреки трудните условия на развитие е заявка за нейната устойчивост.

Тематичните заседания и ползотворните дебати в отделните секции в продължение на два дни потвърдиха впечатлението, че *Паисиевите* четения са авторитетен научен форум, който осъществява срещата между различни поколения учени, обединени в предаността си към филологическата наука и убедени в нейната непреходност.

вански страни.

И тази година Филологическият факултет на Пловдивския университет се радва на участие от страна на учени от Българската академия на науките, Софийския университет „Св. Климент Охридски“, Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“, Югозападния университет „Неофит Рилски“, Шуменския университет „Епископ Константин Преславски“, както и чуждестранни специалисти от Гренобъл, Каен, Валядолид, Кабо Верде, Познан, Лодз,

Унгарска лекторка гостува на Лингвистичния клуб

Моника ПЕТКОВА

На 9 ноември 2016 г. в Заседателната зала на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ се проведе лекция на тема „Унгарският език – неславянският „съсед“ на славянството (съпоставителни наблюдения)“, организирана от Лингвистичния клуб „Проф. Борис Симеонов“. Гост-лектор бе д-р Мария Дудаш – преподавател по български език в Будапещенския университет „Лоранд Йотвощ“, Унгария.

Д-р Дудаш потопи аудиторията в приказната атмосфера на Унгария, представяйки историята на университета „Лоранд Йотвощ“ и катедра „Славянска филология“, като обърна внима-

Д-р Мария Дудаш

ние и на специалността „Българска филология“, в която самата тя води езиковедски дисциплини.

В хода на лекцията бе представена азбуката на унгарския език, бе акцентувано върху особеностите на дългите гласни и

двойните съгласни, а също и върху липсата на категорията род при имената и на предлози. Интересни се оказаха глаголите времена, които (за разлика от богатата темпорална система на българския език) в унгарски са само три. Също така бе обърнато внимание на богатия набор от окончания, с помощта на които се изразяват падежни отношения.

Д-р Мария Дудаш запозна аудиторията и със серия унгарски думи със славянски произход (означаващи растения, животни и предмети от бита), които успяха да предизвикат оживена дискусия. Сред примерите присъстваха думи като

гъба, кокошка (която обаче в унгарския език се използва със значение „петел“), боб, гълъб, коса (за косене), четвъртък и др.

Завършвайки презентацията си, лекторката представи своя личен поглед към забележителностите на Унгария, като запозна аудиторията с редица географски обекти, традиционни ястия, народни танци и празници, а същевременно слушателите имаха възможността да се отдадат на коледното настроение малко по-рано тази година, тъй като д-р Дудаш бе донесла специални коледни бонбони, които в Унгария се окачват на елхата заедно с останалите играчки.

Кръгла маса „Теоретични и методологични проблеми на българската историческа лингвистика (Предвъзраждане и Възраждане)“

Проф. д.ф.н. Диана ИВАНОВА

В рамките на традиционните Паисиеви четения на Филологическия факултет при Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ се проведе поредната кръгла маса под наслов „Теоретични и методологични проблеми на българската историческа лингвистика (Предвъзраждане и Възраждане)“. Тя събра изявени учени и млади специалисти от Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“, Софийския университет „Св. Климент Охридски“, Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“, Познанския университет „Адам Мицкевич“, Университета в Лодз, Задочно участваха и преподаватели от Югозападния университет „Неофит Рилски“ и Шуменския университет „Епископ Константин Преславски“.

В приветственото слово към участниците се направи ретроспекция и се посочи връзката с миналогодишната кръгла маса на тема „Българският език в балкански и славянски контекст (Предвъзраждане и Възраждане)“, като се подчертаха нейните цели: да се активизират научните търсения в по-широк темпорален отрязък (Предвъзраждане – Възраждане) (17. – 19. в.) и да допринесе за изследването на редица непознати и по-малко познати източници и факти в областта на историческата лингвистика.

Запазвайки същата темпорална рамка – Предвъзраждане и Възраждане, а също и концептуалната основа на кръглата маса от 2015 г., но с промяна в тематичните области, тази годишната кръгла маса постави акцент върху актуални теоретични проблеми, съотнесени и към прагматиката на научното изследване и преподаването в областта на българската историческа лингвистика.

На тази проблематика беше посветен встъпителният доклад на Диана Иванова (*Актуални проблеми на българската историческа лингвистика (Предвъзраждане и Възраждане) – теоретични и прагматични аспекти*, в който се очертаха най-важните задачи и предизвикателства пред българската историческа лингвистика в настоящия етап от нейното развитие. Като се посочи направеното през последните 2 – 3 десетилетия в тази област, което е засвидетелствано в отпечатаните книги, научни статии и дисертации, изтъкна се необходимостта да се продължи насоката на откривателство на непроучени тематични области и обекти на изследване, а също така да се дава нов прочит на

написаното досега, да се преосмислят някои тези, да се осъвременят терминологията с оглед на актуалната езикова реалност и постиженията на съвременната наука и др. под.

Като предстоящи се посочиха следните задачи: разширяване на обхвата на изворовия материал чрез проучване на сборки на значими (пред)възрожденски деятели и институции – обществени, училищни и частни библиотеки, читалища, просветни и културни организации, дружества, манастири, църкви и др.; изследване на ръкописни и старопечатни книги, архивни материали и документи: устави, мемоари, дневници, епистолярно наследство. Отчетени бяха мястото и ролята на дигитализацията на писмените паметници в изследователската работа и в преподаването.

Съпоставителните изследвания на южнославянските езици и този път намериха трайно място в дискусиите. В доклада на Найда Иванова се изнесоха нови факти и анализи, свързани със сръбско-българските книжовно-езикови и културни контакти в исторически план, които много добре се вписаха в съдържанието и целите на нашите научни срещи. В своето изложение (*Подходи при транслатоложката интерпретация на възрожденски текстове в сферата на сръбско-българските книжовно-езикови и културни контакти*) авторката разгледа спецификите на превеждане на стари текстове от черковнославянски и славяносръбски на съвременен български език. Конкретният анализ беше направен на основата на българската рецепция на раздела, посветен на историята на България от познатото и високо оценено през Въз-

Проф. Диана Иванова

раждането съчинение на Йован Раич *История разных славенских народов, наипаче болгар, хорватов и сербов* (1794 – 1795).

Изследване, относящо се до по-ранния период от развитието на българския книжовен език, представи Петя Карамфилова, която се спря на някои езикови черти на Дионисиевия превод на антиюдейските слова на Йован Златоуст (*Съществителни имена за лица от глаголна основа (nomina agentis) в Дионисиевия превод на антиюдейските слова на Йован Златоуст*), и по-конкретно върху словообразуването и семантиката на съществителните имена за лица от глаголна основа (*nomina agentis*). Лексемите бяха разглеждани в съпоставка с класическите старобългарски паметници, произведени от старобългарската епоха, достигнали до нас с по-късни преписи, съвременни на Дионисиевия превод преводни и оригинални творби. Също с оглед на определени словообразователни типове при съществителните имена, но в съпоставителен план е и анализът на Ц. Иванова (*Динамика в статуса на суфиксите -тел и -ар в книжовноезиковата норма: български vs. църковнославянски/руски и сръбско-хърватски*).

В изложението на Иван Петров (*Старопечатни кирилски южнославянски извори и тяхното значение в палеославистични и диахронни лингвистични изследвания*) бяха представени важни въпроси, свързани със старопечатните кирилски южнославянски издания, по които е необходимо да се работи в бъдеще, а именно: тяхното пълно каталогизиране,

периодизация, систематизация, класификация, да се внедрява адекватна терминологизация в тази насока и да се разширяват лингвистичните анализи в контекста на историята на езика. Авторът посочи и други методологически проблеми и задачи в областта на историческата лингвистика по отношение на проучването на изворовия материал.

Интересни виждания с оглед на възможностите, които ни предоставят метатекстовете към ръкописните паметници (глоси, приписки и др.) за установяване на реалното звучене на речта през минали епохи, както и тяхното групиране по определени критерии, представи Мариола Миколайчак (*O możliwościach badania glos i marginaliów z perspektywy oralności*).

Проблемите на езиковото строителство през XIX век също бяха предмет на дискусия, в която се засегнаха въпроси, свързани с развитието и усъвършенстването на книжовния език благодарение на усилията на възрожденските просветители – учители, ученици, граматисти, преводачи. Очерта се пътят на постепенно изграждане на граматичното познание през Възраждането, за отношението *книжовен език – диалекти* през XIX в. и се посочиха онези значими фактори, способствали за формирането на книжовния ни език. Именно върху типологичните черти на формирането на новобългарския книжовен език се спира в доклада си Надка Николова (*Характерни черти на формирането на новобългарския книжовен език*).

Конкретни примери за състоянието на устната българска реч през XIX в. (върху материали от разговорник от 1850 г.) съдържа докладът на Лилия Илиева, от който придобиваме представа какъв е бил езикът на възрожденския ни елит (*Езиковият чар на висшето общество – по материали от 1850 година*).

Към групата доклади, представящи втората половина на XIX в., е и докладът на Мария Мицкова, която разгледа интереса на възрожденските ни книжовници – в лицето на известния фолклорист и етнограф Васил Д. Чолаков – към диалект-

За копривщенските родове в Пловдив

Елена ДИВАРОВА

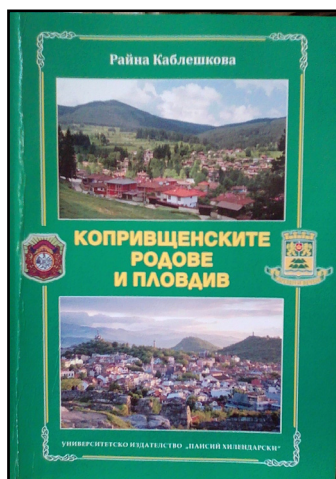
През 2016 г. до широк кръг читатели стигна книгата на Райна Каблешкова „Копривщенските родове в Пловдив“, с която авторката продължава поредицата си от изследвания за Копривщица, за възрожденската среда там и за проекциите на тази среда напред във времето.

Книгата е издадена от Университетското издателство „Паисий Хилендарски“ по програмата на Община Пловдив за финансиране на книги на пловдивски автори и важни за Пловдив издания.

Райна Каблешкова е учен историк, потомка на рода на Тодор Каблешков. Има сериозни проучвания в областта на етнологията, етнографията и Българското възрождане и е автор на повече от десет книги. Настоящият ѝ труд поставя на фокус съдбата на 60 копривщенски фамилии и мястото в историята на Пловдив на техните най-ярки представители. За пореден път е изтъкнато значението на възрожденска Копривщица с част от имената на достойните ѝ граждани. Разгледани са родове като Чалъкови, Чомакови, Моравенови, Герови, Груеви, Каблешкови, Кесякови, Касърови, Старибратови, Радомирови, Лахтаријеви, Калканови и други.

Етапите на преселването на копривщенските родове в Пловдив следват логиката на историческото развитие на страната ни. Отделено е място и на достойни потомци на тези родове, които днес се вписват с делата си в съвременния летопис на града.

В хронологичен ред е изградена

представа за приемствеността между поколенията в този край на България, където никога не са пресъхвали изворите на човешко и национално достойнство.

Редят се фигури, чийто авторитет гарантира обществения живот у нас по време на Възраждането и в края на XIX и началото на XX век. Сред тях са Стоян и Вълко Чалъкови, д-р Стоян Чомаков, Найдено Геров, Йоаким

Груев, Лука Касъров, д-р Рашко Петров, Любен и Петко Каравелови... За читателя ще бъде интересно да научи, че от копривщенски родове са Михаил Маджаров, Константин Моравенов, Димитър Свещаров. В редицата от встаници, опълченци, писатели и художници, журналисти, лекари, учители, духовници, финансисти, учени, инженери и архитекти е и любимият на поколения българи поет Димчо Дебелянов.

Книгата е ценна с богатството от факти и е достъпна заради лекотата, с която са свързани съдбите на хората и обществените движения. Очертани са контурите на няколко епохи. Райна Каблешкова съвестно съблюдава изискванията на научния подход, без това да намалява емоционалното въздействие на труда ѝ. От всяка страница към читателя е отправен ясният поглед на родолюбие.

В Приложението са поместени повече от 45 репродукции на картини, факсимилета на снимки и документи, които са малка част от архивните свидетелства за копривщенци и мястото им в живота на Пловдив.

Изложба с фотографии на Студентския клуб по иконология и иконография

Изложба, посветена на Рождество Христово, организира Студентският клуб по иконология и иконография „Св. ап. и ев. Лука“ при Пловдивския университет. Тя се открива от 18 часа на 1 декември 2016 г. и ще продължи до 11 януари 2017 година, като ще бъде ситуирана в галерия „Пловдив“ на ул. „Авксентий Велешки“ 20 и на 4. етаж в сградата на Философско-историческия факултет (ул. „Костаци Пеев“ 23).

Студентският клуб „Св. ап. и ев. Лука“ съществува от 5.03.2015 година, а това е втората изложба от подобен род. Множеството пътувания, организирани от катедра „Теология“, дават богат материал за фотографията. Трите раздела на експозицията – *Иконография, Личности и Архитектура*, включват кадри, заснети в Араповския, Горноводенския, Шипченския, Кабиленския, Кукленския, Бачковския и Рилския манастир, както и снимки от пътувания зад граница – в Солун и Суроти, Гърция, и в Яш, Румъния.

Студентите отправят своята благодарност към домакините за изложбата – към ръководството на ПУ „Паисий Хилендарски“, към ръководителя на клуба гл. ас. д-р Адриана Любенова, галеристите от галерия „Пловдив“ – Донка Налбантова и Кети Зидарова, подкрепяни от Община Пловдив и Дружеството на пловдивските художници, и най-много към братята монаси от Зографската света обител, които са дарили на клуба помещение в сграда на манастира в Пловдив. Изложбата се осъществява и с подкрепата на Студентския съвет при ПУ, на ръководството на Философско-историческия факултет, както и на ръководството на катедра „Теология“.

Председателят на Студентския клуб по иконология и иконография Галина Тодорова и нейните колеги Атанаска Николова, Виолета Станкова, Гергана Атанасова, Красен Стефанов, Красимира Колева, Константин Шушков, Малина Тодорова, Мария Андонова, Мария Петкова, Мария Василоманолаки, Николай Несторов, Христо Хътов се надяват, че изложбата ще бъде не само с познавателна роля по отношение на християнството и иконографията, но и един празничен поздрав и удоволствие за всички, които ще я посетят.

➔ От стр. 6

ната реч. Тя сподели наблюденията си върху събирателската му дейност и опита за записване и описание на диалектната реч – важна крачка по пътя към полагане на основите на българската диалектология (*Книжовната дейност на Васил Д. Чолаков в контекста на диалектоложките проучвания през Възраждането*).

Особен интерес предизвика и докладът на Елена Гетова (*Драмата „Хаджи Димитър Ясенов“ от Любен Каравелов и нейната сценична история*), която с много примери и факти отхвърли описани в литературата, но исторически несъстояли се събития, като очерта пътя и начините, по които се създават националните ни митове в след-

освобожденския период.

Въпреки че теоретичният акцент в изследванията и сега беше преобладаващ, съгласно със заявената тематика имаше и доклади, които едновременно с теоретичните постановки включваха и прагматичен аспект. И това беше един от акцентите в работата на кръглата маса – да подчертаем, че еднакво важно е не само какво преподаваме, но и как го преподаваме. Сподели се фактът, че като се фокусираме предимно върху научното съдържание, ние, преподавателите, често загърбваме въпроса за най-уместното му практическо приложение. Опитва си в това отношение сподели в своя

Кръгла маса...

доклад Мариана Куршумова, въпрос, по който също се дискутира (*Периодизацията на българския книжовен език и нейната прагматика като елемент в обучението по история на новобългарския книжовен език*).

Като обобщение можем да отбележим, че и на кръглата маса през 2016 г. се изнесоха непознати интересни факти, свързани с историята на българския книжовен език, коригираха се някои неуточнени исторически данни – повод за създаване на следосвобожденски национални митове, дадоха се прагматични насоки за преподаване на дисциплината, предложиха се надеждни крите-

рии при проучването на т.нар. палеотипи (старопечатните книги от XVI – XVII в.), изтъкна се необходимостта от прецизиране и доуточняване на значението на някои термини, за диалектоложките търсения и филологическите представи на възрожденските ни книжовници, търсещи пътя към единен и общ книжовен език за всички българи.

Най-ценното при провеждането на кръглата маса обаче е обмяната на опит и дискусиите, в които се представиха различни гледни точки, обективни тези и надеждни аргументи за доказването на научната истина.

Да си пожелаем ползотворни научни срещи и при следващите Паисиеви четения през 2017 година.

Доцент от Юридическия факултет иска *lex specialis* за националния химн

Иван КЪРЧЕВ

Да бъде създаден закон за националния химн – за това се обявя доцент д-р Христо Паунов, който е преподавател в Юридическия факултет на ПУ „Паисий Хилендарски“. Това стана ясно по време на публичната лекция, която младият учен изнесе пред свои колеги, студенти и гости в пловдивската алма матер по случай избирането му за доцент. Хр. Паунов разказа и за своята книга „Държавни символи“, която съдържа отделни глави за всеки един от символите на страната ни – герба, печата, химна, столицата, ордениите и медалите. Правно-научната специфика на книгата бе представена от уважавания конституционалист проф. д-р Емилия Друмева. От думите ѝ стана ясно, че правното значение на всеки от символите на държавата е малко познато в обществото. Поради това появата на такава юридическа книга е несъмнено положително явление, захранващо българското общество със стремеж към осъзнаване на непреходните ценности на българската държавност.

Водещ на събитието беше доцент д-р Люба Панайотова, която не скри задоволството си от представения труд, и най-вече от темата на лекцията, посветена на значението на българския химн. В резюме може да се заключи, че доцент Паунов предлага *de lege ferenda* да се приеме правна уредба, която да се яви *lex specialis* по отношение на химна, по подобие на държавния герб, държавния печат и националното знаме. Приемането на подобен закон би довело до стабилност в правната уредба. От съществено значение е да се регламентират случаите, в които националният химн се изпълнява задължително, както и правно да се уреди кога химнът се изпълнява само инструментално и кога – с текст. Препоръчително е да се уреди и при кои случаи химнът не може да се изпълнява.

Събитието в ПУ „Паисий Хилендарски“ и темата за химна съвпаднаха по една или друга причина с промяната в Правилника за организацията и дейността на Народното събрание. С новостите се въвежда задължението занапред законотворците да започват работния си ден с изслушването на националния химн преди крака. Това веднага ни провокира за блициинтервю с доцент Паунов.

ХРИСТО ПАУНОВ

ДЪРЖАВНИ СИМВОЛИ

Момент от представянето на книгата на доц. д-р Христо Паунов

– Доц. Паунов, с изискването народните представители всеки ден да слушат националния химн, няма ли да се обезсмисли един от държавните ни символи?

– Към настоящия момент няма нормативна забрана да се пуска химнът преди всяко заседание на който и да е колективен орган. Някои общински съвети го правят преди своите заседания – дори и пловдивският Общински съвет. Преди всяко заседание на Народното събрание – с цел засилване на патриотичното чувство у народните представители – защо не? Но все пак предназначението на националния химн е от друго естество – трябва да има тържественост на момента, специален повод, трябва да има възникнала необходимост от химна предвид ефекта, който той предизвиква.

– Доколко представителите на държавните органи и обикновените граждани знаят как и кога се използват държавните символи? Още повече че има и санкции за неправилното им използване.

– Държавните символи са особено изявена форма на „самопредставяне“ на държавата. Те принадлежат към държавоформиращите институти и са необходим елемент за всяка държавност. Поставянето и използването на държавните символи има особен правно-нормативен смисъл. Органите на властта нямат право да използват други символи вместо установените държавни символи. Държавните символи са защитени срещу некомпетентна употреба и срещу поругаването на тяхното достойнство. В Особената част на действащия Наказателен кодекс, Глава първа – „Престъпления против републиката“, в Раздел IV – „Други прес-

тъпления“, е разпоредбата на чл. 108, ал. 2, която гласи: „Който по какъвто и да е начин опетни герба, знамето или химна на Република България, се наказва с лишаване от свобода до две години или с глоба до три хиляди лева“. Престъплението има за свой предмет символите на държавата, като изпълнителното деяние се състои в тяхното „опетняване“. То може да се осъществи по различни начини, но във всички случаи „опетняването“ се изразява в открито незачитане на държавните символи. Това деяние бива характеризирано в правната доктрина като „престъпление срещу идейните устои на властта в страната“ и неслучайно систематичното му място е сред престъпленията против републиката. Доколко държавата използва тези текстове от Наказателния кодекс, това е въпрос, който трябва да се зададе на компетентните държавни органи.

– Освен научен труд, за хората, които са по-далече от тази материя, книгата би била един отличен сборник – лексикон за това какви са били назад през годините държавните символи. Какво би трябвало да бъде значението им в днешно време?

– Държавните символи са пример за това как художествени образи, музикални произведения, цветови съчетания и стихове могат да се „вляят“ в правото и посредством него да добият и нормативен смисъл. Българските държавни символи не са нито копирани, нито наложени от някого. Те са резултат на борческото народно съзнание и на пламенното родолюбие на българския народ. Именно затова те трябва да бъдат оценявани като историческа ценност, притежаваща достойнствата, за да бъде издигната до степен на държавен символ и нормативно закрепена в конституцията и законите на България.

На кого бяха връчени Нобеловите награди за икономика през 2016 година

Гл. ас. д-р Атанас И. ВЛАДИКОВ

На 10.10.2016 г. Кралската шведска академия на науките обяви, че Нобеловата награда по икономически науки ще бъде поделена между родения в Лондон професор в Харвардския университет – Оливър Харт (Oliver Hart), и родения в Хелзинки професор в Масачузетския технологичен институт – Бенгт Холстрьом (Bengt Holmstrom).

Наградата е връчена за значимия им принос в областта на развитието и популяризирането на теорията за договорните отношения, която обхваща много сериозни въпроси, в областта както на правото, така и на икономиката. В този смисъл правно-икономическите постановки в теорията могат да бъдат използвани в почти всички направления на договарянето – от микроикономически, индивидуални отношения до мезо- и макроикономически модели за икономическо развитие, индусирано от правителствени структури.

Разработките на Холстрьом като микроикономически анализатор са фокусирани както върху теоретичните принципи за управлението на фирмата, така и върху механизмите за държавно управление. Освен това Б. Холстрьом разглежда в дълбочина и проблема за ликвидността в условията на финансова криза.

Някои от по-значимите разработки на проф. Холстрьом, самостоятелно и в съавторство, са публикациите: „*Равновесие при дългосрочните трудови договори*“ (1983 г.), „*За продължителността на договорите*“ (1987 г.), „*Икономическа теория на обещанията*“ (1998 г.), „*Политика на определяне на работните заплати във фирмата*“ (1994 г.), „*Ликвидност и управление на риска*“ (2000 г.) и др.

Като възпитаник на Станфордския университет, няма как Холстрьом да не е запознат и с разработките на Джоузеф

Стиглиц по отношение на асиметричната информация. В този смисъл научните изследвания и търсения на Б. Холстрьом силно гравитират в полето на договорните отношения в условията на асиметрична информация както по линията на прякото договаряне между работодателя и работника, така и по линията на междуфирменото договаряне и по отношение на ангажираните на публичните власти и тяхната намеса в икономическия живот.

В научноизследователски план Холстрьом се допълва от Оливър Харт, който работи усилено в областта на теорията на договорните отношения, теорията на фирмата, корпоративните финанси и обема от правно-икономически отношения при различните вариации на договаряне. Центърът на научните проучвания и разработки на Харт обаче е структу-

Бенгт Холстрьом

Оливър Харт

рата на собствеността и междуфирмените договорности и правителствените договори. Като възпитаник на английската школа (Кингс Колидж и Лондонската школа по икономика) и Принстънския университет, неговите изследвания са със сериозен математически апарат и намират широк отзвук и прием не само сред икономическите среди, но и сред по-тесни изследователски кръгове, като тези на изследователите статистици, финансисти и други, занимаващи се със задълбочени теоретични взаимовръзки на едно високо абстрактно ниво на изследване и разсъждения.

През 1995 г. е публикувана книгата на проф. Харт „*Фирми, договори и финансови структури*“, която се радва на изключително голяма популярност сред кръговете както на професионалните икономисти, така и на академичните кръгове в САЩ и в други развити страни.

Сред по-популярните научни разработки на О. Харт, самостоятелно и в съавторство, са „*Теория на конкурентното равновесие в икономики с фондови пазари*“ (1979 г.), „*Непълни договори и теория на фирмата*“ (1988 г.), „*Непълни договори и преддоговаряне*“ (1988 г.), „*Финансово договаряне*“ (2001 г.), „*Норми и теория на фирмата*“ (2001 г.), „*Теория за обхвата на фирмата*“ (2010 г.), „*Нова капиталова регулация за големите финансови институции*“ (2011 г.) и др.

На макроикономическо равнище О. Харт се занимава

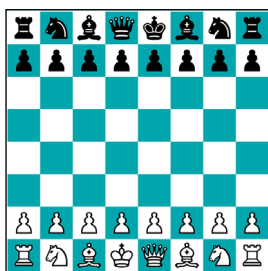
много усилено с изследването на процесите на приватизиране на публични услуги, като преобладаващата хипотеза е, че по този начин може да се предложат на населението услуги с високо качество и на по-ниска цена.

С присъждането на Нобеловата награда по икономически науки на О. Харт и Б. Холстрьом се поставя сериозен акцент върху едно ново изследователско теоретично поле в областта на икономиката. Теоретичният инструментариум, който предлагат двамата икономисти на науката, е ценен затова, защото с негова помощ може да се обяснят и анализират по-добре както договорите и договорните отношения в реалния живот, така и потенциалните ползи и недостатъци на определени публични инициативи на национално или регионално ниво.

В практически план двамата Нобелови лауреати имат особен принос чрез разработената от тях през годините теоретична рамка, която може да се използва за широк набор от изследвания: като се започне от анализ на договарянето на възнагражденията за труд в една компания, мине се през междуфирмените договаряния (например в застрахователния бизнес) и се стигне до анализа на сериозните публично-частни взаимоотношения по линията на защитаването на определени публични и корпоративни интереси, актуални за дневния ред на едно общество.

Любопитна математика

Според легендата създателят на шахматната игра Сиси бен Дахир, след като научил персийския шах да играе, скромно поискал да бъде възнаграден, като на първия квадрат на шахматната дъска се сложи едно оризово зърно, на втория – две зърна, и тъй нататък – на всеки следващ квадрат два пъти повече, отколкото на предишния. В резултат приелият да се разплати по такъв начин владетел щял да бъде разорен, защото общото количество ориз надхвърля 460 милиарда тона, а хипотетичната сграда, в която да се съхранява, трябвало да е със следните размери: 20 м дължина, 4 м широчина и височина, равна на разстоянието от Земята до Слънцето.

Ректорът на Пловдивския университет бе награден за принос към образованието, културата и духовността

Почетното звание „Следовник на народните будители“ бе присъдено на ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ проф. д-р Запрян Козлуджов на церемония в Народната библиотека „Иван Вазов“ в навечерието на 1 ноември. Отличието се връчва ежегодно от сдружението „Мемориал на духовността“ от 2002 г. насам. Получават го видни пловдивски общественици и личности с принос към образованието, културата и духовността.

„Искрено благодаря на организаторите – общо 8 организации заедно с основния инициатор – сдружението „Мемориал на духовността“, за моята номинация. За мен е изключително висока чест да се наредя сред емблематичните личности за Пловдив, получили това почетно звание. Приемам го като израз на признание към мен, а чрез мен – най-вече към

Проф. Запрян Козлуджов заедно с другия „Следовник на будителите“ – Димитър Райчев, и областния управител Здравко Димитров

институцията, която представлявам и на която посветих живота си.“ Това заяви пред присъстващите проф. Запрян Козлуджов. Той е третият от ректорите на ПУ, след проф. Огнян Сапарев и проф. Никола Балабанов, който получава това звание.

Наградата „Следовник на народните будители“ беше връчена от Радка Колева, председател на сдружение „Мемориал на духовността“. Приветствия към проф. Козлуджов отправиха областният управител Здравко Димитров, председателят на

комитета „Васил Левски“ доц. Кирчо Атанасов, зам.-кметът по дейност „Култура и туризъм“ в Община Пловдив Амелия Гешева, Ани Парсемян от Общинския читалищен съвет.

Тази година сдружението „Мемориал на духовността“ определи двама носители на званието „Следовник на народните будители“ и наред с проф. д-р Запрян Козлуджов бе награден и краеведът Димитър Райчев, автор на „Пловдивски справочник“ и „Пловдивски алманах“.

Проф. Козлуджов беше представен пред аудиторията в НБ „Иван Вазов“ от доц. Димитър Кръстев. Предлагаме ви още един ракурс към личността на проф. Козлуджов във връзка с удостояването му със званието „Следовник на народните будители“, представен от проф. Никола Балабанов.

„Пловдивски университет“

Думи за проф. Запрян Козлуджов, удостоен с почетното звание „Следовник на народните будители“

Доц. д-р Димитър КРЪСТЕВ

Днес, в навечерието на утрешния светъл празник, сдружението „Мемориал на духовността“ и Народната библиотека „Иван Вазов“ официално легитимират присъствието на проф. д-р Запрян Козлуджов в престижната общност на следовниците на народните будители. Както всички знаем, честването на народните будители има своето начало в Пловдив преди повече от век. А когато през 1922 година се предлага денят на св. Иван Рилски – небесния покровител на българския народ – да се превърне в официален празник, в Ден на народните будители, това решение е мотивирано с думите: „Нека този празник да събуди у младите здрав смисъл към съществуването и интерес към дейците от миналото ни“. Никак не е пресилено да се каже, че всичките си сили – в научното си творчество, в живота и дейността си – Запрян Козлуджов посвещава на тази повея, вплитайки по възрожденски словото и делото в хармонично единство. А стремежът да държи будни младите за смисъла на съществуването и паметта за видните дейци на българската литература и култура, става неизменна част от живота му на учен и преподавател.

Още от самото начало на научната си работа – с дисертационния си труд и първите си две книги – той прави впечатление като задълбочен и много уравновесен изследовател, с вкус към непреходните стойности на хуманитарната мисъл и категорично неподвластен на атрактивните, но краткотрайни изследователски моди. В своите текстове Запрян Козлуджов се насочва към изследването на такава универсална форма на човешкото усвояване на битието в света, каквото е разказването. И то разказването в цялата му палитра от проявления от великото до смешното – от високите образци на изкусните чисто литературни повествования до т. нар. сказов тип повествование, представящ волността и извивките на естествената и непосредствена разговорна реч. Теоретичните обобщения при него вървят ръка за ръка с проникателността, с която той се обръща към конкретни произведения на автори от българската литература, като Любен Каравелов, Константин Константинов, Александър Балабанов, Кирил Кръстев, Николай Хайтов, Васил Попов, Ивайло Петров, Йордан Вълчев, Емилиян Станев, Йордан Радичков. А усилията да се обхванат висшите

прояви на духа, се съчетават с убедеността, че те могат да са заложени и да бъдат открити и сред най-обикновените на пръв поглед прояви на взаимност, загриженост и споделеност на човешкото ни присъствие сред другите. Тази убеденост насочва Запрян Козлуджов и към такива средици за съвременните науки за човека проблеми, като тези за идентичността, тълкуването и разбирането, които стоят в основата на следващите му книги и статии.

Достойнствата на трудовете на Запрян Козлуджов са органично свързани с дейността и достойнствата му на университетски преподавател и ръководител. Завидна е всеотдайността му към преподаването, образованието и отстояването на духовността и просветата; огромна е тежестта на отговорността към студенти и преподаватели, която той ежедневно поема върху себе си и която възприема като личен дълг, като собствена мисия. През тридесетгодишната си преподавателска работа той е успял да въведе в сложните лабиринти на общуването с литературата и в извисяващите пространства на духа без преувеличение хиляди млади хора. А от 2000 година насам в качеството си първоначално на замест-

ник-ректор, а впоследствие и на ректор на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ проф. Козлуджов неизменно и без щадене влага цялата си енергия за благото и просперитета на университетското образование, науката и просветата. Много трудно е дори само да се изброят неценените му заслуги в това отношение. Особено в днешните усилни и непосилни за духовността и културата години. По думите на Джордж Оруел „във време на повсеместна лъжа изричането на истината е революционен акт“. Днес ние бихме перифразирали: във време на царяща агресивна посредственост и циничен келепирджилък служенето на духовността е равносилно на подвиг. Стореното от проф. Козлуджов категорично потвърждава правото да носи почетното звание, с което днес той се удостоява – следовник на народните будители.

Нека да честитим на професор Козлуджов званието „Следовник на народните будители“ и да му пожелаем да продължи все така да съчетава младежко си излъчване, енергия и ентузиазъм с авторитета, ангажираността и възможностите си на учен, преподавател и ректор. Да е все така човек на „святата дума и правото дело“.

Проф. Запрян Козлуджов – опит за холограмен портрет

Проф. д.ф.н. Никола БАЛАБАНОВ

Моето желание е да направя опит за създаване на „холограма“* на творческа дейност, т.е. да изградя нейното обемно изображение. За целта ще представя тази дейност в тримерна координатна система, като по трите ѝ оси нанеся съответно неговите активности като преподавател, като учен и като организатор на учебните и изследователските процеси в университета.

ПРЕПОДАВАТЕЛСКА ДЕЙНОСТ

Вече повече от 25 години проф. Запрян Козлуджов изнася лекционни курсове по литературознание пред студенти филолози и курс по естетика пред студенти от специалността „Актьорско майсторство“.

Това са две фундаментални дисциплини, които способстват за изграждане на художествена концепция за света у студентите. Именно това определя тяхната значимост като общотейоретична основа за изучаване на литературата, създадена през различни епохи и в различни страни. В качеството си на лектор по тези дисциплини проф. Козлуджов има водеща роля в изграждането на специалисти по филологическите науки.

Тясно свързана с преподавателските му дейности е и неговата

НАУЧНОИЗСЛЕДОВАТЕЛСКА РАБОТА

За да не демонстрирам излишна компетентност, ще се позова на мнението на специалистите за тази дейност. Доц. Вл. Янев характеризира проф. З. Козлуджов като „по-различен от изявяващите се в различни жанрове свои колеги ... който рядко излиза извън границите на строго научното“ (в „Литературния Пловдив“).

Проф. З. Козлуджов е автор на повече от 100 публикации в специализирания научен печат и на 5 книги: „Повествователят – подстъпи към интерпретацията му“ (1994 г.), „Литературният сказ и проявите му в българската проза“ (1998 г.), „Идентичност и интерпретация“ (1999 г.) и „Херменевтичният подход – основания и изпитания“ (2005 г.), чието второ допълнено издание излезе през 2012 г.

За тези книги доц. Вл. Янев пише, че са „солиден израз на задълбочено и отговорно отношение към науката. В своите анализи и теоретически осмисляния Запрян Козлуджов често прибегва до творчеството на българските писатели Николай Хайтов, Йордан Радичков, Васил Попов, Емилиян Станев, Ивайло Петров, Йордан Вълчев. Тези автори са обгледани в модерни теоретични ракурси, представящи рядко изтъквани характеристики на художественото наследство“.

Кои са тези „модерни теоретични ракурси“, в които са „обгледани“ посочените автори?

Основният и оригинален подход, който проф. З. Козлуджов използва в своите анализи, е **херменевтичният**. В най-широк смисъл херменевтиката е учение за тълкуване на художествени и музикални произведения. По-специално филологическата херменевтика е научна дисциплина, която изучава процесите на разбиране на текста.

Като представител на природните науки, си давам сметка колко трудна е задачата на тези специалисти. Във физиката ние също тълкуваме законите, формулите, физическите величини и понятия, искаме студентите ни да усвоят техния физически смисъл, но той е строг и еднозначен, в общия случай не е съпроводен с емоционални преживявания. Съвсем друго е, когато четем художествено произведение или слушаме музика. Тези процеси могат да предизвикат емоционални или философски, или прагматични възприятия. Майсторството на специалиста е да осмисли тези процеси на възприемането.

Ще дам пример от публикациите на З. Козлуджов. Всички сме чели „Диви разкази“ на Николай Хайтов. И всеки е възприемал разказите му по свой начин. Проф. З. Козлуджов обръща внимание на многомерното във възприемането и тълкуването им: „Почти във всеки от разказите на Хайтов съвременникът открива нещо, което му липсва. Това липсващо носи различни имена: жизнерадост, устойчивост, чест, съвест, усет за красота, способност да се разбере болката на другите – с една дума, изконни качества на човешката нравственост“.

По третата ос на моята координатна система искам да нанесам

НАУЧНО-АДМИНИСТРАТИВНИТЕ И НАУЧНО-ОРГАНИЗАЦИОННИТЕ ДЕЙНОСТИ НА ПРОФ. З. КОЗЛУДЖОВ

И в този случай ще се въздържа да давам свои оценки, а ще се позова на обективни показатели. Неговите административни и организаторски способности са отрано оценени, поради което вече над

20 години е избран на ръководни длъжности във Филологическия факултет и в Университета. От 1993 до 1999 г. е бил заместник-декан на факултета, след това в продължение на три мандата е заместник-ректор, отговарящ за учебната дейност и кадровото развитие на академичния състав (2000 – 2011 г.). През 2011 г. е избран за ректор на Пловдивския университет, а от 2015 г. е преизбран за втори мандат. Бил е член на научната комисия по филологически науки към ВАК от 2007 г. до закриването му през 2009 г. Понастоящем е заместник-председател на Съвета на ректорите в България.

Независимо от административните длъжности З. Козлуджов е бил и е инициатор и организатор на редица научни прояви, в това число и международни, а също и на традиционните Паисиеви четения, националните студентски четения и др. Всички дейности, накратко обгледани в моето представяне, показват, че проф. З. Козлуджов проявява активности, които са достойно продължение на делата на народните будители от миналото.

В заключение ще си позволя да споделя някои мисли за хуманитаризацията на образованието – тема която ни сближава с проф. Козлуджов. Още преди 30 години в свои доклади и публикации съм поставял въпроса за хуманитаризацията на физиката и на природните науки въобще. Не мога да се похваля с успех в това отношение, затова използвам случая да потърся съдействие от страна на проф. Козлуджов като водещ представител на хуманитарните науки. Преди 125 години Антон Павлович Чехов споделя: „Хуманитарните науки само тогава ще могат да удовлетворят човешката мисъл, когато в своето движение се срещнат с точните науки и тръгнат редом с тях“ („Дуел“).

Ние имаме нужда от съвместни действия на хуманитарните и точните науки, а не от тяхното противопоставяне. Напълно споделям вижданията на проф. Козлуджов по отношение на хуманитаризацията и хуманитаристиката. Преди една година в свое интервю той заяви: „Хуманитаристиката е наука, която е гаранция, че човек винаги ще е човек, и която винаги ще се противопоставя на всички процеси и тенденции, свързани с обезчовечаването на човек и превръщането му в една марионетна машина“ (в сборника „Хора на науката“).

За съжаление, такива процеси и тенденции съществуват и все по-често се засилват, включително в системата на образованието. Технокрацията печели терени за сметка на хуманитаризацията. Днес още по-актуално звучат тревожните въпроси на английския поет Томас Елиът, поставени преди много десетилетия:

**„Къде е мъдростта, която загубихме в знанията?
Къде е знанието, което загубихме в сведенията?“**

Интернет възлите заливат със сведения младите хора, а не със знания, още по-малко с мъдрост. Реалният свят все повече се измества от изкуствения, компютърен свят. Това може да се превърне в опасност за мисленето и поведението на бъдещите хора, ако не се преценят своевременно и компетентно проблемите, рисковете и заплахите, свързани с безопасното прилагане на информационните технологии.

Преди няколко дни ръководител на една от клиниките в „Пирогов“ сподели в свое интервю: „Технологиите ни помагат много, но няма да заменят лекаря“. В не по-малка степен това се отнася и за образованието – *технологиите не могат и не трябва да изместят преподавателите*.

Одобрявам казаното от проф. Козлуджов преди една година, че въпреки внушенията на МОН няма да допусне университетът да се превърне в ПУЦ. Но за това е необходима мобилизация на целия университетски елит. Тласването на науката и образованието от МОН в неправилни посоки продължава. В последния брой на в. „АБВ“ е публикувана концепцията на Министерството за ползата от науката: „Всеки разумно вложен лев трябва да има принос от 20 лева за икономиката и за обществото“. Представям си колко псевдонаучни изследвания могат да се поощрят за развитие за сметка на фундаменталните.

Искрено вярвам, че проф. Козлуджов и неговият екип ще се противопоставят на такива виждания, откъдето и да идват те; че ще работят за осъществяването на завета на народните будители, формулиран от Неофит Хилендарски – за създаване на „преполезна училища с преизкусни учители“. Почетното звание, което получава, го задължава да следва този завет на народните будители.

* По случай удостояването му с почетното звание „Следовник на народните будители“.

Научен форум на тема „Човекът и Вселената“

Проф. д.ф.н. Елена НИКОЛОВА,
председател на СУБ – Смолян

На 13 и 14 октомври 2016 г. се проведе Втората национална научна конференция „Човекът и Вселената“, посветена на 30-годишнината на Съюза на учените в България – Смолян, с подкрепата на Филиала на Пловдивския университет в гр. Смолян, Техническият колеж, Планетариума, Националната астрономическа обсерватория „Рожен“, Опитната станция по земеделие и животновъдство и Община Смолян. Бяха връчени почетни грамоти на досегашните председатели на управителните съвети на смолянския клон на СУБ – доц. Иван Иванов, доц. Христина Стайкова, доц. Силвия Младенова, доц. Димитър Колев.

Историята на научната организация започва да се пише на 27 ноември 1986 г., когато се учредява съюзният клон в Смолян от 14 хабилитирани лица – астрономи и физици от Националната астрономическа обсерватория „Рожен“, научни сътрудници от Комплексната опитна станция, изтъкнати медици от Окръжната болница „Братан Шукеров“, преподаватели от тогавашния Учителски институт „Дичо Петров“. До 1994 г. в смолянския клон на Съюза на научните работници в България (така се нарича тогава Съюзът) членуват 27 души, а в периода 1998 – 2005 г. индивидуалните членове нарастват на 47, което е свързано преди всичко с прерастването на Учителския институт във Филиал на Пловдивския университет

Момент от работата на форума

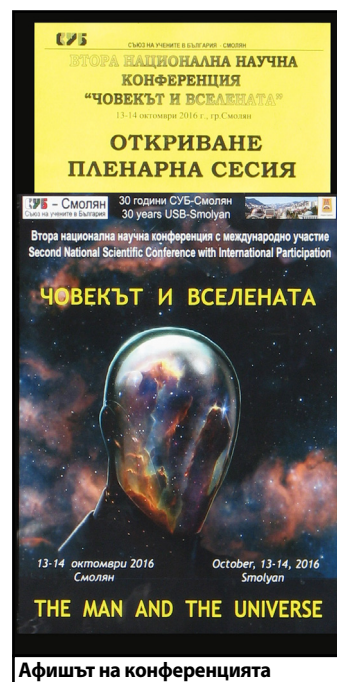
и откриването на Техническият колеж. И днес от 51 редовни членове на СУБ – Смолян, най-много са представителите на двете образователно-научни

институции. Членският състав към момента включва 4-ма професори и 20 доценти, 5-има доктори на науките, 28 доктори по различните научни специалности и 3-ма докторанти (двама от тях са най-новите и най-млади членове на сдружението).

Основната и най-съществена част от дейността на науч-

ната организация в Смолян са организирани и проведени през годините научни форуми, благодарение най-вече на инициативата и усилията на досегашните председатели на УС. Ето някои от тях: научната сесия „Проблеми на планинското земеделие“ (1988), двете научни конференции „Родопите и човекът“ (1990, 2008), двата симпозиума „Криптохристиянство и религиозен синкретизъм на Балканите“ и „Погребални обичаи и практики в Родопите“ (1994 и 1995 г.), научно-приложната конференция с международно участие на тема „Човек, природа, здраве“ (2000 г., Пампорово), Първата национална научна конференция с международно участие „Човекът и Вселената“ (2011).

По случай 1 ноември – Деня на народните будители, и 24 май – Деня на българската просвета и култура и на славянската писменост, в партньорство с Планетариума и Клуба на дейците на културата са провеждани различни прояви с популяризаторска цел и с широк обществен отзвук – презентации, лекции, представяне

Афишът на конференцията

на книги, чествания на съюзни членове.

Преди две години бе положено началото на електронната поредица „Научни трудове на СУБ – Смолян“, където ще бъдат публикувани докладите и от проведената наскоро конференция. Интересът към нея бе голям – участваха над 100 души с 58 доклада и 12 постера, разпределени в пленарна и постерна сесия и в заседания по направления в 6 секции. Участниците в конференцията бяха от ПУ (вкл. Филиала в Смолян и Техническият колеж), СУ, ЮЗУ, ВТУ, ВСУ, БСУ, РУ, МУ – Пловдив, редица институти на БАН, ОСЖЗ – Смолян, НАО „Рожен“ и др. Пленарни доклади изнесоха доц. д-р Мила Кръстева („Човекът и Вселената: Малкият принц, възрастният Екзюпери, който някога е бил дете. И за малкото и голямото в техните светове...“) и доц. д-р Димитър Колев („С нов поглед към Вселената“). Организаторите бяха водени от желанието да се предостави възможност учени от различни направления чрез личен контакт да се запознаят с изследователските проблеми на свои колеги от други научни области, което не само насърчава интердисциплинарността и многоаспектността на изследванията, но и обогатява знанията и културата на участниците в такива форуми.

Обучителен семинар за млади учени

Библиотеката на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ беше домакин на презентационно-обучителен семинар на тема „Изследователският цикъл и пътят към успешно публикуване на научни разработки и резултати“, организиран съвместно с представители на консорциума *Томсън Ройтерс*. Основните теми на семинара, който се проведе на 27 октомври 2016 година, бяха:

- Откриване на полезна и висококачествена научна информация с продуктите на *Томсън Ройтерс*;
- Анализ на намерената информация;
- *EndNote Web* като помощно средство в процеса на писане на научна статия;

- Откриване на най-подходящото списание, където да публикуваме, чрез *Journal Citation Reports*;
- Създаване на профил в базата данни.

Целта на семинара беше да запознае младите изследователи с полезни практики, базирани се на опита на някои от най-добрите научни издателства в света, и това наистина се получи. Последвалата дискусия и изказаните мнения потвърдиха необходимостта от подобни срещи. Идеята такива семинари да се провеждат няколко пъти в годината, беше подкрепена от Университетската библиотека и от представителите на *Томсън Ройтерс*.

„Пловдивски университет“

Възпитаничка на Пловдивския университет бе отличена с наградата „Джон Атанасов“

Една от тазгодишните носителки на наградата „Джон Атанасов“ за постижения в сферата на информационните технологии – компютърният лингвист д-р Зорница Козарева, е възпитаничка на Факултета по математика и информатика на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“. Там тя завършва специалността „Информатика“ през 2004 г. По време на следването си във факултета представя свои разработки на национални и международни форуми, като с работата си допринася за престижа на специалността и на ФМИ.

В официален поздрав към д-р Зорница Козарева, публикуван на сайта на Университета, ръководството на ПУ „Паисий Хилендарски“ и преподавателите и студентите от нейния факултет ѝ пожелават успешно академично израстване.

Зорница Козарева се обучава също така и в Университета в Аликанте, Испания, по-късно специализира в САЩ, Великобритания, Португалия. Изслед-

Д-р Зорница Козарева заедно с другите двама носители на наградата и с президента Росен Плевнелиев

ванията ѝ са в областта на компютърната лингвистика. Била е старши мениджър в Yahoo, а в момента д-р Зорница Козарева е ръководител на научноизследователската група по машинно самообучение в „Амазон“, Сънивейл, САЩ.

Заедно с нея бяха отличени и специалистът по квантова физика д-р Елица Кьосева и изследователят в сферата на изкуствения интелект д-р Веселин Райчев, които подобно на Зорница работят в чужбина.

За първи път наградата се поделва между трима млади учени. Тя бе връчена по време на тържество в София Тех Парк – средище на информационните технологии. Престижното отличие на името на американския физик и математик с български произход Джон Атанасов бе връчено от президента Росен Плевнелиев.

Наградата „Джон Атанасов“ се възприема като инициатива, която изгражда мост към бъдещето и към българите, които развиват потенциала си извън пределите на страната. Тя се връчва всяка година от президента на Република България за лични постижения на млади български изследователи, работещи в сферите на информатиката и информационните технологии. Учредител на наградата е президентът Георги Първанов, тя носи името на създателя на първия електронен компютър Джон Атанасов. За първи път е връчена през 2003 г. От 2012 г. се връчват две грамоти – „за прилагане на научни постижения в практиката“ и „за разработки с голям обществен принос“, както и две грамоти за учениците, постигнали двата най-високи резултата в международните ученически олимпиади и състезания по информатика и комуникационни технологии, и на преподавателите, които са ги подготвили.

„Пловдивски университет“

Двама доценти от Юридическия факултет с приз от Административния съд – Пловдив

Иван КЪРЧЕВ

Председателят на Административния съд Георги Петров символично даде старт на обучението по административно право в тазгодишния втори курс, спец. „Право“, редовно обучение, в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“. Посещението на магистрата сред студентите се оказа приятна изненада за самите тях, но и за двама от преподавателите в Юридическия факултет. Доцент д-р Константин Пехливанов и доцент д-р Христо Паунов получиха почетни плакети на Административен съд – Пловдив, връчени им от председателя на съда Георги Петров в знак на благодарност и за значим принос при създаването и функционирането на Административния съд в Пловдив. Те са били членове на изпитна комисия на кандидати за съдебни помощници.

Двамата академични преподаватели, които в същото време са и едни от най-младите доценти в Юридическия факултет от тази година, благодариха за честта, която им се оказва от институцията като Административен съд, и си пожелаха и напред да имат добро сътрудничество и отлични професионални контакти. Неминуемо това е от полза и за студентите от факултета, тъй като по думите на Георги Петров вратите на съда са винаги отворени за бъдещите юристи. Ръководителят на административните съдии в Пловдив насърчи второкурсниците да се занимават с административно право, като ги увери, че винаги могат да разчитат на неговата подкрепа и океанът от административноправни нормативни актове не бива да ги плаши.

Проф. Венцислав Стоянов

В края на своето кратко, но много съдържателно слово към студентите Георги Петров заяви, че един ден от тази зала трябва да излязат добри магистрати, които с чест да носят съдийската тога. Ако са решили след завършването си да работят в сферата на административното право, то няма как да не слушат лекциите на

тримата титуляри по дисциплината – проф. Дарина Зиновева, проф. Иван Тодоров, доц. Константин Пехливанов, и на техните асистенти.

Докато председателят на Административния съд беше при второкурсниците, колегите им от 1. курс си получаваха студентските книжки в друга зала на ПУ. Те бяха поздравени от декана на Юридическия факултет проф. д-р Венцислав Стоянов. В същия ден той пък бе удостоен от ректора на ПУ проф. д-р Запрян Козлуджов с почетен знак и диплом по случай неговата 60-годишнина и за големите му заслуги в утвърждаването и развитието на Юридическия факултет. Ректорът благодари на проф. Стоянов и за приноса му в израстването и реализирането на академичните кадри във факултета, в града и страната.

Оръжейната изложба „От камъка до барута“

Любомир МЕРДЖАНОВ

Изложба с тематично заглавие „От камъка до барута“ бе открита на 11.05.2016 г. в Регионалния археологически музей – Пловдив. В нея са представени видове оръжия, използвани от човека от неолита до Късното средновековие. В изложбата е експонирана представителна част от предметите на сбирка „Ватеви“. Тя представлява частна сбирка, плод на дългогодишна колекционерска страст и афинитет към оръжията на две поколения от фамилията Ватев. С основание може да се твърди, че колекцията на оръжия „Ватеви“ е най-голямата в България и една от водещите в Европа.

Възможността предметите от сбирката да бъдат изследвани от специалисти и да влязат официално в научно обращение, е благодарение на многогодишните усилия на фамилията Ватев по запазването на доброто състояние на експонатите. Не без значение е и работата на археолозите, проучили експонатите.

Праисторическите оръжия от колекцията са обработени от Росица Миткова, уредник в Регионалния археологически музей – Пловдив. В изложбата те са представени от каменни брадви, тесли, кремъчни ножове, бронзови ками, кремъчни и костени върхове на стрели, медни брадви с отвор за дръжка, метални и каменни боздугани и др.

Античните предмети са обработени от д-р Славка Чернева-Тилкиян, главен фондодержател в РАМ – Пловдив, и доц. Нарцис Торбов от Регионалния исторически музей – Враца. Периодът е богат представен от различни типове шлемове – „тракийски“, „коринтски“, „халкидски“ и др. От нападателно оръжие са експонирани двустри железни мечове, махайри, бронзови и железни брадви. Представен е и един комплект от четири сребърни тракийски чаши със златни изображения на конник. Те не са свързани пряко с военни действия, по-скоро бихме могли да си ги представим

като част от празненството след края на битката.

Средновековните предмети и оръжия, свързани с войната, са обработени от доц. д-р Стоян Попов, дългогодишен преподавател по средновековна археология и ръководител на магистърска програма „Археология и археологическо културно наследство“ на катедра „История и археология“ към Философско-историческия факултет на ПУ „Паисий Хилендарски“. Доц. Попов е ръководител и на Научния център за история и археология на войната към Катедрата. Част от резултатите на дългогодишния му проучвателски труд са издадени в монографията „Боздуганите от днешните български земи (X – XVII век)“. Представителна част от публикуваните в книгата боздугани, изработени от желязо, сребро и злато, могат да бъдат видени в изложбата. В средновековната част на експозицията са показани халчести ризници, шлемове, върхове на копия, кистени от олово, бронз и желязо, бойни чукове, саби, мечове, които са само част от изложеното военно снаряжение на средновековния воин. Конят е неотменна част от средновековната битка. Наричат го „танка“ на Средновековието. В изложбата са показани различни видове юзди, шпори и стремена от епохата, ползвани за контрол над коня по време на битка.

Доц. Стоян Попов пред експонати от изложбата

Цялостната визия на изложбата впечатлява с доброто състояние и големия брой на експонатите. Представени са над 400 броя оръжия и предмети, свързани с войната, обхващащи хронологическия период от края на VI хил. пр. Хр. до XVI в. сл. Хр. Осемхилядолетна история на оръжието, нападателно и отбранително, събрана само в една зала. Изложбата ще бъде достъпна за посещения до януари 2017 г. в залата за временни изложби на РАМ – Пловдив, а повече информация за сбирка „Ватеви“ можете да получите на сайта www.romfeya.com.

ISIC картите ще се издават безплатно на студентите в Пловдивския университет

От началото на новата академична година студентските DSK ISIC карти ще се издават безплатно на всички студенти редовно обучение. Това специално условие беше договорено с банка ДСК и представителството на ISIC в България. Освен това новите издадени карти ще бъдат валидни две години, вместо както беше досега – само една година. За сравнение стандартните ISIC карти, които не са банкови и се издават извън университета, струват 15 лв. и са валидни една академична година.

В Пловдивския университет заявление за издаване на

ISIC карта може да се подаде в Университетския информационен център (в северния двор на Ректората). За издаването на картата е необходима една снимка паспортен формат и заверена за текущия семестър студентска книжка. Готовата си карта всеки студент може да получи от посочения клон на банка ДСК.

През периода на валидност на ISIC картата студентите, които я притежават, ще могат да се възползват от всички специално

договорени отстъпки с нея. Безспорно една от най-ползните преференции с ISIC е намалението от 50% в БДЖ, което е достъпно след поставянето на холограмен стикер върху карта-

та. Така ISIC картата е валидна в националната мрежа на БДЖ и може да се ползва вместо обикновената БДЖ карта за намаление, която се издава от БДЖ след заплащане на такса. Валидирането на ISIC картата с холограмен БДЖ стикер е безплатно и се извършва при издаването ѝ. Право да се възползват от намалението в БДЖ имат студентите редовно обучение, с българско или чуждестранно гражданство, записани в български университет и на възраст до 26 години.

Други популярни намаления с ISIC са тези за концерти

Философска конференция, посветена на „тялото“

Докт. Валентин ХРИСТОВ

Трудно се говори за тялото извън баналното. То сякаш е самодостатъчно, за да е необходимо допълнително преосмисляне. Тогава как да говорим за него, така че да излезем от елементарно-всекидневното и да постигнем по-задълбочено познание? Може ли тялото да се превърне в обект на философски дискурс? Освен телесната, каква е социалната и историческата му роля? Тези, а и много други въпроси бяха в основата на философската конференция на тема „Тялото: вариации, спекулации, доктрини“, която се състоя от 14.10.2016 г. до 16.10.2016 г. в ПУ „Паисий Хилендарски“.

Обикновено всяко начало е трудно, но този път правилото беше нарушено. И не може да бъде друго, когато конференцията започна с прожекцията на класическия филм „Голямото плюскане“ (*La Grande Bouffe*, 1973) на италианския режисьор Марко Ферери. Филм, преpraщаш директно към темата на конференцията, както показва и последвалата бурна дискусия. Началото на конференцията беше поставено в условията на оживен диалог и любопитни коментари, което въввлече участниците в самата проблематика на телесното.

Добре известно е, че същията на всяка научна конференция е проблем, който позволява множество различни анализи и интерпретации. „Тялото“ е богата за размисъл тема, която може да бъде разглеждана чрез философско-антропологичен дискурс, както направи доц. д.н.к. Мария Шнитер (ПУ) в пределите на доклада „Мощите на светците“ (като телесен еквивалент на духовното). Но след сакралното тялото може да придобие свое философско-телесно измерение във времето чрез екзистенциалната лирика на Кавафис, която представи проф. д-р Паницидис

(СУ). Паралелът между Кавафис и Хегел, направен от проф. д-р Паницидис, даде възможност за преминаването в пределите на театралното пространство, чрез връзката драматически персонажи – телесност, разяснена от доц. д-р Венета Дойчева (НАТФИЗ). Края на първата сесия за деня постави гл. ас. д-р Стоян Асенов (СУ), който анализира тялото в една утопична перспектива, която отново върна дебата в пределите на философския дискурс.

Философското говорене е специфичен начин за осмисляне на проблеми. Тази стара истина особено ясно пролича в изследването на гл. ас. д-р Петър Горанов (СУ), който представи нестандартен поглед върху проблема за телесността, разгледан през призмата на регресивността. В последвалия анализ д-р Стоян Ставру (СУ) отпрати полемиката в рамките на конкретното, разглеждайки човешкото тяло чрез инструментариума на правото. Въщност точно правният аспект на проблема за тялото се превърна в своеобразен мост към интересния проблем за пресечните точки на тялото с насилието и дисциплината, който гл. ас. д-р

Сергей Стефанов (НБУ) систематизира.

След кратка почивка в последната сесия за деня гл. ас. д-р Димитър Божков (СУ) разгледа тялото в движение, представяйки теорията на немския историк на изкуството Аби Варбург. Изследването показва оригинална концепция, която, за съжаление, е твърде малко позната. Аби Варбург е твърде интересен мислител, който заслужава съвременната интерпретация и дискусия. Тук трябва да се отбележи, че съвременната интерпретация се оказа ключова за изследването върху политическата онтология на порнографския наратив на доц. д-р Тодор Тодоров (СУ), което припомни, че тялото има освен абстрактна и конкретна същност, която може да бъде употребена по буквален начин в рамките на социалната действителност. Но след това потапяне в преходно-делничното анализът на докторанта Александра Докова (СУ) върху проблема за телесната красота при Тома от Аквино придаде ярък завършек на динамичния

и изпълнен с емоции втори ден на конференцията.

И ако вторият ден предложи много емоции и размисли, то третият представляваше завършек на една цялостност. Неделната сутрин започна с размисъл върху естетическите аспекти на тялото, представени от докторанта Валентин Христов (СУ), и продължи с интересната и нестандартна релация между тялото и духа, която изложи докторантът Георги Герджиков (СУ). Финалът на конференцията беше всичко друго, но не и вял. Напротив, последното представено изследване задълбочи връзката и проблематиката между тяло, свят и фантазъм, като концепцията на докторанта Валентин Калинов обхваща философския и психологичния дискурс, показвайки тялото като феномен, който не може да бъде анализиран едностранно.

Философската конференция в Пловдив завърши с много отговори и още повече въпроси, които дискусиите породиха. Трябва да се отбележи, че присъствието на студенти, част от които дошли от София, допълнително създаде атмосфера на диалог, в който всяко мнение е ценно. Докладите и последвалите разговори припомниха онази среда, от която в диалог израства всяка философия, независимо дали ще е сред площадите на Атина, или в красивите и уютни сгради на Пловдив. Организаторите и домакините единствено могат да се гордеят с постигнатото – още един щрих беше добавен към голямата и пъстра картина на философията.

➔ От стр. 14

и dj партита, а отстъпките са в порядъка на 20% от цената на билета. Билетите с намаление са в продажба единствено на специализирания сайт за билети на ISIC Bulgaria - www.isic.bg/tickets и в мрежата на Usit Colours.

Безспорно сред най-атрактивните марки, предлагащи намаления с ISIC картите, са кино „Арена“, KFC, Food Panda, Orange Center, Sport Depot, Joy Optics, Asics, Dance Station, Lenovo и официалните представители на Apple в България. Отстъпките с картата варират между 10 и 20%. Преференциите с ISIC в България са достъпни

ISIC картите ще се издават...

и чрез мобилното приложение My ISIC, което позволява на студентите да активират виртуално копие на ISIC картата в смартфона си.

DSK ISIC картата служи и като дебитна банкова карта VISA с изключително изгоден студентски пакет от банка ДСК. С издаването на DSK ISIC картата на студентите се открива безплатно разплащателна сметка в банка ДСК, която се обслужва без месечна такса. Разплащателната си сметка студентите могат да използват за получаване на пари и стипендии и за заплаща-

не на университетски такси, без да дължат такса за банков превод. С DSK ISIC картата може да се теглят без такса пари от банкомат на ДСК и да се плаща без такса в магазини на търговци или в интернет. С мобилните приложения ДСК Директ и ДСК Смарт е възможен денонощен достъп до средствата по разплащателната сметка. Чрез своя смартфон или друго мобилно устройство студентите могат да следят парите по сметката си, да правят преводи и да плащат сметки, без да е необходимо да ходят до банката.

ISIC картите са много разпространени в България, където се издават в над 25 големи университета, включително и във всички университети в Пловдив. ISIC картата е незаменима и при пътуване в чужбина. В световен мащаб ISIC картите са създадени преди повече от 60 години и намират приложение за намаления в над 130 държави. ISIC картата е световно признат документ, който се издава под егидата на ЮНЕСКО. С ISIC можете да удостоверите навсякъде по света и без нужда от друг документ, че сте студент.

„Пловдивски университет“

Пловдивското участие на юбилейната Международна ономастична конференция в Полша

Стойно СПАСОВ

В края на септември 2016 година в Краков – Република Полша, се проведе Международната и общополска ономастична конференция под наслов *Ономастика – Неохуманистика – Социални науки*. Двадесети поред, научният форум имаше специален характер, тъй като съвпадна с 1050-годишнината от християнизацията на Полша, 60-годишнината от публикуването на първия брой на престижното езиковедско издание „*Onomastica*“ и 80-годишния юбилей на проф. д.ф.н. Александра Чешликова. Конференцията протече под почетния патронаж на кмета на старопрестолния град проф. д.ю.н. Яцек Майхровски и ректора на Ягелонския университет (едно от най-старите висши учебни заведения в Европа) проф. д.м.н. Войчех Новак.

Организаторите на конференцията (*Ономастичната лаборатория* към Института за полски език – ПАН, *Факултетът по полонистика* на Ягелонския университет, *Дружеството на приятелите на полския език* и *Полската академия на науките*) подчертаха юбилейния ѝ характер и чрез пленарните доклади, които имаха за цел да представят пред международната колегия общен преглед на научната и педагогическата биография на полските езиковеди Ян Михал Розвадовски, Франчишек Славски, Хенрик Борек и Кажимеж Римут – една своеобразна почит на паметта и заслугите на учениците, разработили фундаментални трудове в областта на общото и сравнително-историческото славянско езиковедство, индоевропейската компаративистика, диалектологията, етимологията, лексикографията и ономастиката.

Председател на организационния комитет на международната конференция бе утвърденият специалист по етимология и ономастика и ръководител на Секцията по ономастика към ИПЕ към ПАН проф. д.ф.н. Барбара Чопек-Копчух. Останалите членове също нямат нужда от по-подробно представяне: проф. д.ф.н. Уршула Бияк, проф. д.ф.н. Халшка Гурни, проф. д.ф.н. Катажина Скворонек, д-р Ивона Нобис и Павел Свобода. Вниманието заслужават и секретарите на конференцията – проф. д.ф.н. Малгожата Магда-Чекай и Павел Дудек, на които искаме да изкажем своите благодарности за посрещането и опеката над гостите.

За предмет на научното събитие бяха избрани мястото, ролята и функциите на собствените имена в когнитивните процеси при опознаването на света и креацията на културата и цивилизацията, тъй като основната цел на организаторите бе да подчертае интердисциплинарния характер на ономастиката – една езиковедска област, която изисква

През трите дни на конференцията бяха изнесени 111 доклада, разпределени в 20 секции, които могат да бъдат обобщени в следните тематични групи: теория и методология на ономастичните изследвания; онимите на границите между езиците и културите; картината на света, отразена в собствените имена; онимите в литературата; собствените имена в преводите и медиите; собствените имена в туристическото пространство; собствените

д-р Борян Янев и Стойно Спасов, които осъществиха участието си благодарение на проект НИ15-ФЛФ-015 към Фонд „Научни изследвания“ на Университета. Борян Янев избра да представи пред научната колегия резултатите от своите изследвания върху собствените имена в българската идиоматика през призмата на когнитивистиката и класическия Сосуров структурализъм, фокусирайки се върху устойчивите сравнения с онимен компаратив в състава си. Базирайки се на богат съвременен емпиричен материал, той разгледа сравненията в двойствената им същност на езикови знаци като факти на езика (устойчиви схеми, отразяващи компаративната дейност на човешкото мислене) и факти на речта (реализация на тези схеми в езика, която произтича от индивидуалната речева дейност на човека в конкретно време и място). Това позволи на Борян Янев да подчертае убедително важната роля на собственото име като конституиращ член на устойчивото сравнение, разкривайки неговия етно- и лингвокултурен заряд (сравненията, които изследователят бе подбрал, съдържат имена от историята, митологията и религията).

Стойно Спасов изнесе доклад в областта на сравнителната славянска антропонимия, спирайки се върху българските и полските фамилни имена с изходна основа название на животното и растението. Спасов подбра своята тематика, за да подчертае отново връзката на собственото име с живота на човека, тъй като представителите на флората и фауната са неразделна част от дейността на човека не само в стопански, но и в културологичен аспект. Той разкри същността на антропонимната идентификация, довела до появата на фамилни имена, мотивирани от названия на животни в българския и полския език, изтъквайки, че когато човекът именува, той прибавя до познатите и най-близките му реалии. Ето защо между двете антропонимни системи могат да бъдат намерени редица прилики и отлики, произхождащи както от стопанската дейност и географската локация на двата народа, така и от етнокултурната същност на животните и растенията, привлечени в процесите на образуване на собствени имена. Разбира се, подбраните антропоними бяха разгледани и с оглед

Българските участници с колеги от конференцията

не само широки лингвистични познания със синхронен и диахронен характер, но и солидна осведоменост по въпросите на етнокултурните специфики на обществата, тяхната история и обществено-политически развой, които в редица случаи имат решаваща роля в процесите на именуването. Това позволи да бъде направен и прочит на тенденциите в еволюцията на науката за собствените имена през призмата на модерните изследователски парадигми, както и да се набележи мястото ѝ сред съвременните хуманитарни и социални науки.

Подбрана по този начин, тематиката позволи участие да вземат не само лингвисти, но и изтъкнати специалисти от други направления в науката. На конференцията присъстваха над 120 участници, по-голямата част от които – изявени учени от различни полски и чуждестранни институции с утвърдени изследователски традиции от Германия, Литва, Италия, САЩ, Чехия, Словения, Словакия, Хърватия, Русия, Украйна и България.

Представители от българската страна бяха доц. д-р Борян Янев (Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“, зам.-декан на Филологическия факултет), докт. Красимир Коилов (ИБЕ при БАН, възпитаник на Пловдивския университет) и докт. Стойно Спасов (Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“).

имена като свидетелство за регионалното самосъзнание; собствените имена в историческите документи; най-старите оними в историята и културата на Полша; проблеми на топонимията; проблеми на хремотонимията; топонимите на историко-културологичен фон; собствените имена и политиката; собствените имена и религията; невролингвистичните аспекти на онимите; тенденциите в именуването; минало и бъдеще на ономастиката. Както се вижда, тематиката на изнесените доклади представлява една своеобразна калейдоскопична изследователска парадигма, която позволи да се изтъкне сложният характер на собствените имена като феномен, съчетаващ в себе си както сложните формално-структурни процеси в именуването (т.е. богатата палитра от модели и похвати за образуване на оними в историята и съвременното състояние на езиците; субстратните, суперстратните и адстратните отношения, влияли върху собствените имена в различните лингвогеографски региони и др.), така и идеалната им същност на езикови знаци, които стоят в тясна връзка с човека и неговата дейност в психолингвистичен, културологичен и социален аспект.

Както се вижда, от българска страна участие взеха трима млади изследователи, членове на различни наши изследователски институции. Пловдивският университет бе представен от доц.

Млади учени в областта на биологията си дадоха среща в Пловдивския университет

Гл. ас. д-р Веселин БИВОЛАРСКИ

На 1 ноември 2016 година се проведе Първата национална докторантска конференция по биология, организирана от Биологическия факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“. Целта на форума беше да даде възможност за изява в областта на биологията на докторанти, постдокторанти и студенти чрез представяне на техни разработки и доклади, както и за повишаване на квалификацията в процеса на изработване на дисертационните им трудове.

Тематичните направления в конференцията бяха: „Биоразнообразие, екология и консерва-

Обща снимка на участниците в конференцията

ционна биология“; „Молекулярна и клетъчна биология“; „Биотехнологии“; „Биомедицина“ и „Генетика и селекция“. Участваха 64-ма

млади учени от ПУ „Паисий Хилендарски“, Медицинския университет – Пловдив, Медицинския университет – Варна, институти към

БАН, СУ „Св. Климент Охридски“. Те представиха на вниманието на научното жури и на своите колеги 18 доклада и 46 постера.

Пленарни доклади изнесоха проф. Вълчо Желязков („Етерични масла, медицински растения и моята научноизследователска програма в Орегонския щатски университет“) – Орегонски щатски университет, Департамент за посеви и почви; д-р Огнян Тодоров – директор на Регионалния природонаучен музей – Пловдив („Роля на съвременната експозиция на един музей за превръщането му в изследователски и образователен център“).

От стр. 16

на формалната им структура, което позволи на Стойко Спасов да представи основните схеми на образуване на фамилни имена в двата езика и основните разлики между тях.

Представителят на Института за български език Красимир Коилов обобщил резултатите от своите анализи и наблюдения върху топонимията на Пловдивския регион (един от най-обширните административни райони в страната) като участник в мащабния научноизследователски проект за българската топонимия, провеждан от Секцията по приложна ономастика към ИБЕ при БАН. Базирайки се на богат топонимен материал, събран по време на многобройни теренни изследвания, младият изследовател представи иновативен модел за синхронно изследване на местните имена у нас, при който акцентът пада върху демографското състояние и развитие като основен фактор за съвременната динамика на топонимната система в Пловдивския регион. Основният извод, до който той достигна, е, че въпреки бурното урбанистично развитие и демографските промени в региона, неговата топонимия запазва своя консервативен и устойчив характер.

Резултатите от изследванията на българските учени, убедително представени на международната ономастична колегия, бяха посрещнати с голям интерес и

Пловдивското участие на юбилейната...

бяха оценени високо, за което свидетелства и фактът, че предизвикаха оживена дискусия върху културологичните и формално-структурните характеристики на западно- и южнославянските системи от собствени имена, като се изтъкна, че демонстрираните изследователски модели могат да бъдат приложени успешно и в изследванията на други езици.

Бихме искали да споделим и впечатленията си от някои доклади, които имахме възможността и удоволствието да слушаме. Представителката на Института за немски език д-р Инге Били представи интересен доклад, основният фокус на който бяха старолужишките имена, отразени в топонимите, като изтъкна важноста им за изследванията на старославянската антропонимна и топонимна система. Световноизвестният ономаст проф. Юрген Удолф – дългогодишен директор на Института по ономастика в Лайпциг, представи задълбочен анализ на ранното разселване на славянските племена, базиран върху местни имена и хидроними, което му позволи да очертае пътищата на славянската експанзия на запад, изток и юг. Проф. Мария Биолик представи етимологичната интерпретация на редица хидроними от терените на Вармия, Мазуриите, Мазовше и Сувалки, като изтъкна големите трудности на изследователските търсения в етимологията на хидронимите, които се характе-

ризират с голяма древност. Една от представителките на познатата ономастична школа – проф. Малгожата Руткевич-Ханчевска, представи изключително интересен и иновативен доклад, основен предмет на който бе невробиологията на номинативните процеси. Тя се фокусира върху моделите на механизмите в търсенето на ономастичната лексика в менталния словник на хора, страдащи от травми в лявото мозъчно полукуло. Резултатите, получени чрез анализа на богат емпиричен материал от медицинската практика на изследователката, убедително доказаха, че съществуват големи разлики между механизмите на изнамирането на собствени имена и апелативната лексика в човешкото съзнание. Проф. Ирена Сарновска-Гифинг представи впечатляващ пленарен доклад, който имаше за цел да ревизира мястото на литературната ономастика сред филологическите научни направления и представи интересни насоки за нейното бъдещо развитие. Проф. Богдан Валчак запозна научната аудитория със своите наблюдения върху характеристиките и функциите на собствените имена и лингвогеографските граници, разглеждайки ги през призмата на субстратните, суперстратните и адстратните отношения, в които полският език е влизал с други езици и култури през вековете. Имахме удоволствието да чуем също така и редица други доклади, посветени на различни аспекти на онимите, между които теорията на комуникацията и собствените имена, разгледани през призмата на семиотиката (проф. Грант Смит, Вашингтон, САЩ), собствените имена в

транслатологията (проф. Артур Галковски, Лодз, Полша), номинативните практики в съвременния обществено-политически дискурс (проф. Мариуш Рутковски, Олшин, Полша) и много други¹. Не на последно място бихме искали да споменем и заключителните пленарни доклади на международно утвърдените учени проф. Рудолф Шрамек, който представи своите задълбочени теоретични наблюдения върху спецификите на апелативното и онимното словообразуване, и проф. Милан Харвалик (председател на Международния ономастичен комитет – ICOS), който ревизира научното творчество на проф. Иван Лутер – един от влиятелните чешки ономасти с множество приноси в общата теория и методология на ономастиката в международен план.

Следва да отбележим също така, че в рамките на конференцията се състоя и традиционното общаващо заседание на Секцията по ономастика към Комитета по езикознание при Полската академия на науките и Ономастичната комисия по славянска ономастика при Международния славистичен комитет, един от българските представители на която е и доц. д-р Борян Янев.

Бихме искали да изкажем благодарността си от посещението на представеното научно събитие с международен характер. Пожелаваме на колегите от Института за полски език към ПАН и Ягелонския университет – утвърдени световни изследователски центрове с дългогодишни традиции в езикознанието и ономастиката, да продължават да спазват политиката на популяризиране на ономастиката и да поддържат така високото ниво на научноизследователската и педагогическата си дейност.

¹ Списанието е специализиран годишник за ономастични изследвания, издавано без прекъсване от 1955 г. по инициатива на международно признатия полския езиковед ономаст проф. Витолд Ташички. На неговите страници свои текстове са публикували и редица известни български учени езиковеди, между които Р. Русинов, Й. Заимов, Н. Ковачев, И. Дуриданов и др. За повече информация виж <https://onomastica.ijp-pan.krakow.pl/en/index.html>

² За пълна информация относно изнесените доклади, както и за цялостен фоторепортаж от събитието виж <https://xmioko.ijp-pan.krakow.pl/en/main/>.

Пловдивският университет и програмата ЕРАЗЪМ+ сбъдват мечти

От съседна Гърция две усмихнати български момичета, отскоро дипломирани магистри от специалността „Балканистика“ на Пловдивския университет, с охота споделят своите впечатления от университета и мобилностите по европейската програма Еразъм+.

МАРИЯ ВЪЛКОВА, Атина:

Аз успях да сбъдна голяма част от мечтите си и главен „виновник“ за това е Университетът. Той ми даде възможността да пътувам, да участвам в различни програми, семинари и конкурси. Това ме промени, накара ме да се боря за всичко, което искам, и най-важното, научи ме как да реализирам целите си.

В специалността „Балканистика“, която завърших преди броени седмици, биваха организирани непрестанно мероприятия и извънучебни инициативи с център новогръцкия език. Едно от най-големите постижения на студентите балканисти е представянето на театралните постановки „Кифисофон“ и „Одисей“ в Серес. Тогава имахме възможността да се превъплътим в роли, които дори не сме си представяли, а камо ли да ги изиграем на гръцки език. Двукратният огромен успех пред гръцката публика беше най-щастливото преживяване за нас, участниците. Тук идва моментът, в който искам да изкажа големите си благо-

Мария Гурова и Мария Вълкова

дарности към всички преподаватели, и най-вече към ас. Величка Гроздева, за това, че стимулираха и направиха учебния процес по-желан.

Най-възбуждащите си дни преживях в Гърция като част от програмата за студентска мобилност Еразъм+. Един семестър прекарах в Солунския университет „Аристотел“, а другия – в Атинския университет. Пътуването в чужбина ме научи на самостоятелност и организираност, подобрих езиковите си умения по гръцки език, имах шанса да създам много важни приятелства и да уча в една различна среда. Освен това посетих нови места и разширих значително своя светоглед.

В момента карам Еразъм практика в Българското неделно училище „Св. св. Кирил и Методий“, което се намира в Атина. От училищния състав и

от родителския съвет ми гласуваха доверието да стана ръководител на кръжока по театър и художествено слово. Причината да поверят децата си на мен, е именно че бяха осведомени за сценичните успехи, които сме имали с колегите ми в Гърция. Така аз сбъднах още една от мечтите си – да бъда учител. Да си такъв в едно училище зад граница, е наистина нелека задача и неуморен труд в стремежа да се предаде и съхрани всичко българско и свято. Няма по-голяма награда от искрицата за знания в очите на децата!

МАРИЯ ГЮРОВА, Солун:

След завършването на университета в България младите хора са изправени пред предизвикателството да намерят добре заплатена работа, която

да съответства на придобитото образование. Проблемът не се свежда само до липсата на възможности, а до това, че не се използват наличните. Пример за чудесен старт на кариерата на един млад човек са стажовете по програмата Еразъм+, които осигуряват работно място в чужбина за поне 6 месеца, като финансирането е изцяло със средства на програмата. Практиките в чужбина са много подходящи за завършилите филологически дисциплини, тъй като високата степен на познание на езика отваря възможността за работа в различни сфери, а изучаваната специализирана терминология намира приложение в работата.

След успешното завършване на специалността „Балканистика“ в Пловдивския университет започнах своята Еразъм практика в Професионалната камара в Солун, Гърция. Задълбочената работа с икономически текстове по време на обучението ми в университета ми е от полза не само при правенето на преводи, но и в работата в стопанска организация.

Освен професионалната реализация стажовете носят и много положителни емоции – нови контакти, възможности за пътуване и запознанство с други млади хора, които са предпочели Еразъм стажовете като първа стъпка след завършването.

„Пловдивски университет“

Честване на св. Иван Рилски в Атина

Мария ВЪЛКОВА

На 16 октомври 2016 г. пред българския храм в Атина бе почетена паметта на един от най-великите светци и покровители на българския народ – св. Иван Рилски Чудотворец. В последвалата литургия и литийното шествие участваха учители и ученици от трите български неделни училища („Св. св. Кирил и Методий“, „Паисий Хилендарски“ и „Преп. Паисий Хилендарски“), представители на различните български дружества и самодейни състави в Атина, общественици и гости. Архимандрит Атанасий поздрави всички и отпрати благодарности за отдаденото признание към един от най-големите духовници,

отшелници и закрилници на България. За пореден път отец Атанасий призова всички да бъдат единни и им пожела крепко здраве и успехи.

Възпитаниците на училище „Св. св. Кирил и Методий“ бяха подготвили за празника тържествена програма, включваща завети и стихотворения, посветени на голе-

мия български светец. Накрая те изиграха ръченица със закачлива хореография, чието заглавие – „Закачка“, само подсказваше характера на танца. Събитието приключи, като на площада пред храма се извиха кръшни български хора. Всички присъстващи си тръгнаха изпълнени с родолюбиви чувства и духовна радост.

Българо-френско студентско ателие ще изследва и трансформира знакови за Пловдив места и архитектурни обекти

Българо-френско ателие на тема „Иновативна градска трансформация чрез архитектурно наследство и култура“ организираха Пловдивският университет „Паисий Хилендарски“, Висшето училище по архитектура „Ла Вилет“, Париж, Университетът по архитектура, сградостроителство и геодезия, София, както и кооперативът „Цветоскоп“.

Деканът на Философско-историческия факултет доц. д-р Красимира Кръстанова обясни, че темата на българо-френското ателие, което бе проведено от 28 октомври до 1 ноември 2016 година, се вписва в клъстера „Градски мечти“ в проектната платформа „Трансформиране“ от програмата на „Пловдив 2019“.

„Трансформиране“ е платформата, която разработва нови подходи в образованието на младите хора, но също се отнася и до преобразяване и подобряване на градските пространства. Целта на българо-френското ателие е да предложи на студентите градски терен, за да работят по проблематика, която се отваря към ролята на архитектурата, наследството и културата за развитието на града. Проектът предвижда да се събере информация за Пловдив и неговите

важни места и тяхната социална и комуникативна функция, като се наблюдават и описват значещите места и архитектурни образци и историите около тях. Това ще даде възможност да се разработят проекти за тяхната трансформация и представяне пред широка публика. Създаването на база данни в рамките на работата в ателието ще позволи да се разработи телефонно City Smart приложение, чрез което

Работен момент от ателието

градските места, техните изображения и информация за тях да се представят на туристите и на преминаващите през града.

В проекта са включени три университета: Висшето училище по архитектура „Ла Вилет“ (Париж), Университетът по архитектура, сградостроител-

Студентите организираха акция в подкрепа на културното наследство в Пловдив

ство и геодезия (София), Пловдивският университет „Паисий Хилендарски“, както и кооперативът „Цветоскоп“. Партньорите подписаха договор за дългосрочно сътрудничество.

Задачата е включените студенти от специалностите „Архитектура“, „Урбанизъм“ и

„Етнология“ да създадат интердисциплинарни екипи и чрез колективната работа да обменят опит, изследователски методи и практически умения за събиране на сведения (разкази, фото- и видеоматериали и др.) и създаване на база данни за наследството на Пловдив, имайки предвид активно действащите или позабравените места (Тютюневите складове, Стария град и „Капана“, кино „Космос“, крайречните пространства ...).

По време на ателието студентите освен работата по поставените им задачи осъществиха и една акция в подкрепа на опазване на културното наследство на Пловдив. Написаха своите послания за подкрепа към пловдивчани, администрацията и бизнеса и ги поставиха на оградата на Тютюневите складове.

През 1965 година, в самото начало на информационната революция, Гордън Мур, впоследствие един от основателите на корпорацията Intel, обърна внимание на интересна закономерност при развитието на компютрите. Той забелязал, че обемът на компютърната памет се удвоява на всеки две години. Тази закономерност станала своеобразно емпирическо правило в компютърната промишленост, а след това се оказало, че не само паметта, но и всеки показател, свързан с производителността на компютъра – скоростта на процесора и т.н., се подчиняват на това правило.

По-нататъшното развитие на компютрите се движело в

Законът на Мур

съответствие със закона на Мур. През последните десетилетия пред очите ни се случиха няколко истински революции в областта на технологиите. Ние изминахме пътя от компютри с електронни лампи до компютри с микропроцесори, като всеки път законът на Мур се е потвърждавал. През 60-те години на XX век нито един човек в Силиконовата долина не е предпологал, че съвременните технологии за производство ще позволят милиони елементи да се вместят в силициев кристал (чип) с размер на пощенска марка. Но когато в съответ-

ствие със закона на Мур това трябвало да стане възможно, то се получило. Наистина през последните години законът на Мур започна да действа по-бързо – периодът на удвояване на производителността се е съкратил от две години на половин година.

Разбира се, рано или късно законите на природата ще сложат край на господството на закона на Мур. Например относно размера на елементите на микросхемата. Законът предсказва, че към 2060 г. те ще бъдат с размера на атом – нещо невъзможно от гледна точка на квантовата механика.

Гордън Мур е американски компютърен инженер и бизнесмен. Роден е в Сан Франциско, получава докторска степен по физикохимия в Калифорнийския технологичен институт. Известно време работи под ръководството на Уилям Шокли, един от изобретателите на транзистора, и се занимава с изучаването на полупроводниците. Но Шокли започва да проявява прекалена ексцентричност, поведението му става непредсказуемо и Мур заедно с други колеги напуска. С един от тях, Робърт Нойс, през 1968 г. основава корпорацията Intel и започват разработката и производството на сложни интегрални схеми (чипове), които са в основата на съвременните персонални компютри.

Великите идеи

Доц. д-р Александър МАРИНОВ

Мортимър Адлер ни учеше, че ние всички сме философи. Аз не съм философ по образование, но ми е интересно да чета философски материали вероятно защото съм любопитен да погледна на физиката („моята“ наука), пък и на другите науки от по-обща позиция. Мога да кажа, че съм философ любител – като студент в университета съм слушал само една дисциплина по философия (от професор Асен Карталов) и съм положил изпит по философия от така наречения „кандидатски минимум“ преди защитата на дисертация.

Преди доста време срещнах в интернет Великите идеи, формулирани от Мортимър Адлер, и оттогава до днес непрекъснато се връщам при тях с желанието да науча повече за същността им... или просто да се възхищавам на величието им. Реших се да споделя някои свои впечатления по тази тема с потенциалния читател на вестника, защото Ви, уважаеми читателю, сте философ (прочетете пак първото изречение на това писание!) и е възможно текстът да Ви се стори интересен.

Вестникът, който четете в момента, се издава в университет, и предполага се, се чете преди всичко от хората, които работят или се учат в университета – т.е. интелигентни хора, които по презумпция трябва да се числят към първата от трите групи, споменати в цитата:

*Големите умове обсъждат идеи,
средните умове обсъждат събития,
малките умове обсъждат хора (= клюкарстват – А.М.).*
Хенри Томас Бакъл – английски историк

Най-голям принос в подбора на Великите идеи, тяхното пропагандиране и утвърждаване безспорно има американският философ Мортимър Адлер (Mortimer Jerome Adler, 28 декември 1902 – 28 юни 2001 г.). През 1952 година (очевидно отбелязвайки 50-годишния си юбилей) той реализира няколко големи (или велики – great) проекта – основава (и става директор на) *Институт за философски изследвания*, издава чрез *Encyclopædia Britannica* книгата си за Великите идеи – *A Syntopicon: An Index to The Great Ideas* (1952, 2 тома, 2-ро издание 1990) и изданието *Great Books of the Western World* (1952, 52 тома, 2-ро издание 1990, 60 тома). През 1990 година създава (заедно с Макс Вайсман) в Чикаго *Центъра за изучаване на Великите идеи*.

Как Адлер достига до Великите идеи? Той препрочита книгите на Платон, Макиавели, Хобс, Лок, Кант, Хегел, Толстой и т.н., и т.н.. Открива, че при първото им четене не е обърнал внимание на ключови идеи.

103-те Велики идеи са извлечени след изключително подробен анализ на 434 произведения на 73 автори от Омир до 20-ти век. Анализиранията произведения по-късно са публикувани като *Великите книги на западния свят*.

Ресурсите, използвани за подбора на Великите идеи, са: 35 специално тренирани „читатели“ на книгите, 5 години, 400 000 човеко-часа четене. Списъкът на кандидат-идеите е редуциран до 500. След това до 102 идеи, които представят мислите в течение на 2500 години. Тези 102 идеи са велики заради техния основен или фундаментален характер. За изминалите повече от 60 години от избора на 102-те Велики идеи нищо ново с тях не се е случило, с изключение на добавянето в списъка на идеята Equality (Равенство).

Защо 102 (или 103) Велики идеи? Защо не повече или по-малко? Отговорът на Адлер: това число е в известна степен произ-

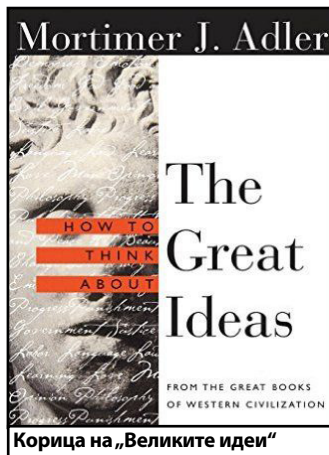
Мортимър Адлер

Великите автори са велики читатели и един от начините да ги разберете, е да четете книгите, които те четат.

Мортимър Адлер

Телефонният указател е пълен с факти, но не съдържа дори една идея.

Мортимър Адлер

Корица на „Великите идеи“

*Живей така,
сякаш ще умреш утре;
учи така,
сякаш ще живееш вечно.*

Махатма Ганди

волно. След 8 години работа за написването на *Syntopicon* той се спира на този брой.

103 Great Ideas

(Alphabetically)

Angel, Animal, Aristocracy, **Art**, Astronomy and Cosmology, **Beauty**, Being, Cause, Chance, **Change**, Citizen, Constitution, Courage, Custom and Convention, Definition, **Democracy**, Desire, Dialectic, Duty, Education (**Learning**), Element, **Emotion**, Equality, Eternity, **Evolution**, Experience, Family, Fate, Form, **God, Good and Evil**, **Government**, Habit, **Happiness**, History, Honor, Hypothesis, Idea, Immortality, Induction, Infinity, Judgment, **Justice**, Knowledge, Labor (**Work**), Language, **Law**, Liberty (**Freedom**), Life and Death, Logic, **Love, Man**, Mathematics, Matter, Mechanics, Medicine, Memory and Imagination, Metaphysics, Mind, Monarchy, Nature, Necessity and Contingency, Oligarchy, One and Many, **Opinion**, Opposition, Philosophy, Physics, Pleasure and Pain, Poetry, Principle, **Progress**, Prophecy, Prudence, **Punishment**, Quality, Quantity, Reasoning, Relation, Religion, Revolution, Rhetoric, Same and Other, Science, Sense, Sign and Symbol, Sin, Slavery, Soul, Space, State, Temperance, Theology, Time, **Truth**, Tyranny and Despotism, Universal and Particular, Virtue and Vice, **War and Peace**, Wealth, Will, Wisdom, World.

Това са 103-те Велики идеи в колекцията на Мортимър Адлер, подредени в азбучен ред. Идеите, отбелязани в **bold** шрифт (22 на брой), са избрани от Адлер като по-подходящи за публични дискусии и са предмет на телевизионни серии.

От кого са взети Великите идеи? Не ги е измислил Адлер – той и неговите сътрудници са ги избрали от голямото множество идеи, формулирани през изминалите векове. Любопитно кои са хората, имената на които са свързани с възникването и развитието на най-много от тези идеи?

Имената на двама души са свързани с всички Велики идеи. Едното име за мен не е изненада – това на Аристотел. В коя ли област на знанието не е работил той? В направлението физика, към което принадлежа и аз, неговите идеи, събрани в книгата му *Физика* (макар и невинаги правилни) са господствали 2000 години! Второто име за мен беше пълна изненада, защото, съжалявам, освен името не знаех нищо за човека с това име – Тома Аквински. А от неговите съчинения има много какво да се научи!

Ето списък, съставен от Мортимър Адлер, с тези имена и броя на Великите идеи (102), в които всеки от тези Велики има принос: Аристотел – 102, Тома Аквински – 102, Платон – 100, Томас Лок – 98, Георг Хегел – 97, Августин Блажени – 97, Франсис Бейкън – 97, Лев Толстой – 96, Мишел дьо Монтен – 90, Едуард Гибън – 88, Данте Алигиери – 84, Плутарх – 79, Барух Спиноза – 79, Уилям Шекспир – 79, Херодот – 71, Чарлз Дарвин – 71, Зигмунд Фройд – 71, Карл Маркс – 71, Омир – 51.

Значително по-информативно е разпределението на Великите идеи по избраните от Мортимър Адлер 8 категории (някои от идеите са включени в повече от една категория):

Преподаватели и студенти от ФИФ участваха в Международния фестивал за съвременна архитектура и градска среда One Architecture Week

Докт. Васил КАРАДЖОВ

Завърши Международният фестивал за съвременна архитектура и градска среда One Architecture Week, проведен в периода 30.09. – 9.10.2016 г., в който взеха участие преподаватели и студенти от Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“. Философско-историческият факултет продължава успешно си сътрудничество с фестивала One Architecture Week и неговия директор Любо Георгиев. Предишните издания на фестивала бяха посветени на квартал „Капана“ и на река Марица, а последното – на най-големия пловдивски квартал – „Тракия“.

Тази година фестивалът за архитектура насочи вниманието на участниците освен към мястото и хората, живеещи в него, и към начина, по който те обживяват обкръжаващата ги градска среда. Резултатите от мащабното интердисциплинарно изследване, проведено в периода февруари – август 2016 година, са събрани в „Алманах за панелна Тракия“. В него със свои текстове участват доц. д-р Меглена Златкова, студентите по етнология Вилдан

Мурад и Жения Иванова, Ивелина Тодорова – студентка по социална антропология.

Един от основните акценти в програмата на архитектурния форум беше изложбата „Живи пространства“ с куратор американката Мегън Луенбърг, която през 2014 – 2015 година е Фулбрайт стипендиант към катедра „Етнология“. Архитект и антрополог, тя живее повече от година в пловдивския квартал „Тракия“, където провежда своето изследване на кварта-

Участници в Архитектурната седмица

ла чрез разговори с жителите му и архитектите, проектирали жилищния комплекс.

В рамките на One Architecture Week се проведеха и няколко институционални срещи. В

една от тях, посветена на темата „Градска общност“, взе участие докторантът по етнология Васил Караджов.

Архитектурната седмица завърши с цикъл от 15 лекции, изнесени по време на двудневен международен форум, събрал професионалисти от различни части на света, които представиха своя опит в проекти, свързани с участието на гражданите в създаването, поддръжката и промяната на градската среда. В панела „Квартална общност“ доц. д-р Меглена Златкова представи града в преход и трансформациите на пространствата на жилищния комплекс „Тракия“.

➔ От стр. 20

Трансцендентни (Transcendental) (5):

Красота, Съществуване, Добро и Зло, Същият и Другият, Истина.

Етика (Ethics) (18):

Красота, Съществуване, Смелост, Желание, Дълг, Равенство, Добро и Зло, Щастие, Чест, Справедливост, Благодарумие, Същият и Другият, Грях, Въздържаност, Истина, Добродетел и Порок, Богатство, Мъдрост.

Политика (Politics) (20):

Аристокрация, Гражданин, Устройство, Обичай и Споразумение, Демокрация, Равенство, Семейство, Правителство, Справедливост, Работа, Свобода, Монархия, Олигархия, Прогрес, Наказание, Революция, Робство, Държава, Тирания и Деспотизъм, Война и Мир.

Великите идеи

Хуманитарни науки (Liberal arts) (10):

Дефиниция, Диалектика, Хипотеза, Идея, Индукция, Език, Логика, Математика, Разсъждение, Реторика.

Метафизика (Metaphysics) (26):

Ангел, Съществуване, Причина, Шанс, Промяна, Равенство, Вечност, Съдба, Форма, Бог, Безкрайност, Материя, Метафизика, Природа, Необходимост и Случайност, Един и Много, Опозиция, Принцип, Качество, Количество, Зависимост, Същият и Другият, Пространство, Време, Общ и Частен, Свят.

Антропология и психология (Anthropology and Psychology) (20):

Животно, Желание, Емоция, Опит, Навик, Безсмъртие, При-

съда, Знание, Живот и Смърт, Любов, Човек, Памет и Въображение, Ум, Мнение, Удоволствие и Болка, Пророчество, Чувство, Знак и Символ, Душа, Воля.

Физика (Physics) (15):

Астрономия и Космология, Причина, Шанс, Елемент, Безкрайност, Математика, Материя, Механика, Природа, Качество, Количество, Зависимост, Пространство, Време, Свят.

Учебни предмети (Subjects) (18):

Изкуство, Образование, Еволюция, История, Език, Право, Логика, Математика, Механика, Медицина, Метафизика, Философия, Физика, Поезия, Религия, Реторика, Наука, Теология.

Според Мортимър Адлер философията е занимание за всеки. Да бъдеш човешко същество означава да си надарен със склонност към философстване. Искаме да разберем защо това е така и какво всъщност означава философското занимание. Отговорът с една дума е: идеи. С две думи – той е Великите идеи – идеите са основа и необходимост да разберем себе си, нашето общество и света, в който живеем, казва Адлер. Тези идеи съставят речника на нашите мисли. За разлика от концепциите на специалните науки всички думи, наречени Великите идеи, са думи от редовия, ежедневния разговор. Те не са специални термини. Те не принадлежат на частния жаргон на специализиран клон на знанието. Но не всеки ги разбира толкова добре, колкото те трябва да бъдат разбирани.

(Следва продължение)

Скок през вековете

Галина ТОДОРОВА

Изучавайки Твореца, а не творението, студентите от 2. курс в катедрата „Теология“ се представиха успешно на изпитите от лятната сесия на 2016 година. От 18 до 21 юли се проведе лятната им практика – в Бачковския манастир „Успение Богородично“. Адриана Любенова – доктор по изкуствознание и преподавател по въведение в богословието и по християнско изкуство, беше ръководител на групата от десет студенти, в която влизаха Атанаска Николова, Гергана Атанасова, Анатолий Савов, Ралица Гърбучкова, Красимира Колева, Мария Андонова, Николай Несторов, Христо Хътов, Иван Илиев и Галина Тодорова.

Студентите станаха свидетели на постоянния труд на братята монаси и на другите хора, работещи за Слава Божия в манастира. Имаха възможността да участват във всекидневното утринно и вечерно богослужение в централния храм „Успение на Пресвета Богородица“, където се извършваше и реставрацията на стенописите.

Притворът на храма посещава поклонници с вече почистени стенописи, чиито цветове сияят и изписаните в тях образи говорят неоспоримо за критското влияние, като от своя страна майсторите от Крит са били повлияни от Венеция. За това разказваше Теодор Пеев, секретар на Бачковската света обител – човек с изключителни познания и с множество публикации в областта на старото българско изкуство. Той беседваше със студентите теолози и за стенописите в старата трапезария (1643 г.) и в костницата – единствената сграда, останала до наши дни от времето на основаването на манастира (1083 г.), когато самият Григорий Бакуриани дал средствата за построяването му, надявайки се да бъде погребан тук.

Стенописите в костницата са на два основни слоя – от 11. и от 14. век. Майсторът зограф от 11. век е известен и най-вероятно е бил монах в грузинския Иверски манастир, запазен е неговият подпис – Йоан Иверопулец. Костницата е била реставрирана съвсем наскоро. Тя представлява двуетажна сграда, като на първия етаж – криптата, са гробовете на монаси, а вторият етаж е бил място за богослужение. В миналото сградата е била увенчана с купол, но днес при реставрацията е направен нов таван и двускатен покрив. Фреските са от неимоверно голямо значение за целия свят. В тях са запазени портрети на св. цар Йоан Александър, на грузинците Григорий и Абазий Бакуриани, основатели на манастира, на дарителите от 14. век Георгий и Григорий, на множество

Част от студентите по време на почивка пред храма.
На снимката горе: Реставрираните стенописи с образите на св. Йоан Златоуст, св. Григорий Богослов и св. Йоан Кръстител

светии – сред тях св. Георгий, св. Йоан Златоуст, св. Антоний Велики, св. Козма Маюмски, св. Йоан Дамаскин и др. Студентите заснеха видео- и снимков материал от своето посещение, който публикуваха на страниците на катедрата „Теология“ във Фейсбук /<https://www.facebook.com/ZnаниеZaBog/>

Таванът и стените на старата трапезария са изпъстрени със стенописи от първата половина на 17. век, а дългата маса, върху която са се хранели тогава монасите, е изработена изцяло от мрамор. В единия край майсторът е издялал надпис на гръцки език и се е подписал с името Майстор Никола. В северния двор на манастира са централните храмове, долепени един до друг – „Успение на Пресвета Богородица“ от 17 в. и „Св. Архангели“, вероятно строен през 12 в. В засводеното пространство под „Св. Архангели“ през 19. в. Захарий Зограф е изписал известни библейски сцени – „Притча за богатата и бедния Лазар“, „Неразумните девици“, „Бедната вдовица“, „Пред прага на смъртта“ и др.

В южния двор на манастира се намира храмът „Св. Николай Чудотворец“, чиито стенописи са сред първите помасабни творби на Захарий Зограф. Тук майсторът рисува

своя автопортрет в цял ръст редом с портретите на игумена и заместник-игумена на манастира. През южния двор минават и посетителите на манастирския музей. Той съхранява ценни експонати от националната съкровищница – църковна утвар от скъпоценни камъни и редки метали, дървена камбана и други редки предмети, изработени от дърво и метали и надживели вековете.

Студентите помагаша – всеки според силите си – в манастирската работа и общуваха с поклонниците, дошли от всички краища на света в манастира. Чуваха се различни езици, но в храма всички заедно пристъпваха с възнеение и благоговение. Истински вярващите отправяха своите молитви към Божията Майка пред Чудотворната икона Света Богородица Гликофилуса – Сладко Целование, известна с името Иверската Богоматер, донесена като дар от грузинци през 1311 г. През 1819 г. е била обкована със сребърна ризница, която се вижда и днес. Иконостасът на този централен за манастира храм е с майсторски икони от 18. век, сред които най-забележителни са „Божията майка с младенецата“, „Родопската мадона“, „Христос Благославящ“, „Св. Йоан Кръстител“, „Св. Николай“, „Св. Димитър“, „Успение Богородично“.

Бачковският манастир е паметник на културата и днес многобройните поклонници от цял свят се покланят на неговите светини, преминали през вековете. Непрекъснато течащата лековита вода от чешмите около входа на манастира носи благодат за всеки и е едно от големите богатства на обителта. Манастирското стопанство произвежда плодове и зеленчуци, вино и ракия, пчелен мед, млечни произведения, развъжда се риба. Хората, които идват тук, за да подарят (харижат) труда си за здраве и спасение на душата си, се наричат харизани. Редом с тях новите богослови прекараха три дни в работа и молитва. Студентите ношуваха в стаите за гости и се хранеха в новата манастирска трапезария. Сувенирите, които купиха от манастирската купчиня, задълго ще напомнят за времето, прекарано тук.

Лятната практика на 2. курс през 2016 г. остана като знаменателно събитие за целия период на обучение на студентите. Тя се превърна в едно пълноценно съчетание на нови знания, живо участие в богослужения живот на обителта и труда за обща полза, а също така и спомогна за изграждане на взаимност и сплотяване на малката студентска общност. За съжаление, трите нощи и дни преминаха много бързо и кандидат-богословите трябваше отново да се завърнат в изпълнената с предизвикателства реалност на горещия Пловдив – бъдеща европейска столица на културата, кръстопът на етноси и идеи. Споменът за вдъхновеното богослужение на братята от манастира ще отеква дълго в съзнанието на теолозите от 2. курс. Ще бъде като покана за нови поклоннически пътувания и престой в светата обител на Бачковския манастир „Успение на Пресвета Богородица“.

(web site на манастира – <http://www.bachkovskimanastrir.com>)

Проф. д.и.н. Камен Гаренов на 60 години

Иван МИТЕВ

Според мен проф. Камен Манолов Гаренов, битуващ в съзнанието на повечето си познати като отец Петър или Камен Гарена, пренася през времето своята теза, своето верую по начин, възхищаващ едни, стряскащ други, смущаващ трети. Той се появи сякаш изведнъж в едно болно общество, част от цивилизация, управлявана от принципа на насилието. Насилие, използвано за решаване на всякакви проблеми – етнически, религиозни, междудържавни и т. н. Проумя, че същата програма, която ни тласка към жестокост и агресия, съдържа в себе си и състраданието, взаимното уважение, удовлетворението от съвместната работа; носи импулсите на доброто, радостта и щастието.

И се зае не да го обяснява. Или да го показва.

Зае се да го внушава.

Години наред появата му тук и там се възприемаше като символ на надеждата на народа ни, че истината ще възтържествува. Излишно е да казвам колко мрачно беше времето. Обхванатото от леност общество преди събитията през 89-а вече бе минало през небивалия ентузиазъм, че грабителският манталитет на управляващите го заедно с тях е на бунището на историята. Напразни илюзии, довели до обезверяването на всички, прозрели, че единственото, което им е донесла демокрацията, е правото да псуват на воля когото си искат. Опасни илюзии. Време на чудовищни манипулации, на девалвация на ценности, на промяна в характера на цяла нация.

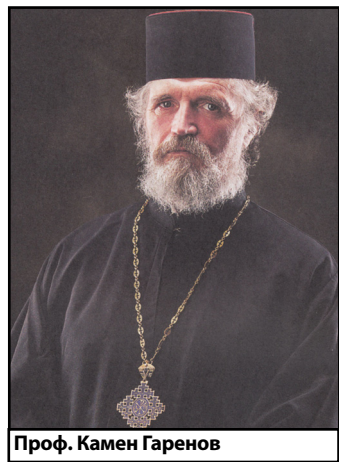
В онова време Гарена разполагаше само със себе си, със своя малък, но ярък и твърд пример за устояване, за разчистване на пътя от отломките, за даване кураж на онези, които търсеха не само утехата, но и повода да продължат напред.

Срещнах го неочаквано в Кърджали, в двора на църквата „Свети Георги Победоносец“. И установих, че не съм го виждал цели осем години. Естествено беше да го попитам с какво се е занимавал през това време.

„С мисионерство – беше отговорът. – Със служене на Светата Православна църква, която е съкровищницата на истината и вярата, и на Отецеството, което не заслужава сегашната си съдба.“

Първото му пътуване е в

УСТРЕМЕНИЯТ

Проф. Камен Гаренов

Бесарабия през 1991 година, по време на Комрадската република. Тя е дело на българите в Молдова – онези, които смятат себе си за истинските българи. Те го поканват, за да помогне за уталожване на напрежението между турско- и българскоговорещите там. Той още помни отец Кьорюгу, отец Баурба и другите свещеници от републиката, създадена като протест срещу желанието на правителството да я присъедини към Румъния заедно с църквата ѝ. Може би по тази причина руският патриарх Алексей Втори си затваря очите за присъствието на български пратеник по тия земи. Може би. Но опасностите, които дебнат Гарена на всяка крачка, са безброй.

Когато Алексей Втори идва в България, помолва патриарх Максим да извика при него Гарена и му подарява снимка с благословията си.

По-късно, през 2000 година, свещеникът ще стане и първият, стигнал Приазовието и служил в Таврийската българска диаспора.

Отец Петър завършва петгодишния курс на Софийската семинария и висше образование във Факултета по богословие в Софийския университет. След което като аспирант започва да преподава богословие във филиала на Пловдивския университет в Кърджали.

След Бесарабската мисия е изпратен за една година в Крумовград. Преди това дякон Гарена е ръкоположен в свещенически сан в Араповския манастир, строен от Ангел войвода

В Крумовград отец Петър работи във взаимодействие с щаба на Втора армия, изнася лекции пред военните на общо-

войсковия полигон в Корен, лети десетки пъти с хеликоптер, за да служи на различни места. Покръства през нощта трийсет и пет младежи от село Припек.

След Крумовград Камен Гарена е ефимерий шест години в Семинарията. Всеки ден служи и обучава в богослужение.

В качеството си на ефимерий заминава за Западните покрайнини. Отец Петър е първият български свещеник, който стъпва след Ньойския договор по тия земи. Научил за предстоящото посещение на патриарх Максим в Сърбия, той трябва да проправи пътя му в това начинание. Заминаването му е по времето на Жан Виденов. Няма Западни покрайнини, има Източна Сърбия, казва премиерът по телевизията. Малко след това пристигат представители на сръбските тайни служби, слагат беззници на свещеника и го придружават до самата граница.

Животът на Камен Гарена е низ от безброй събития.

По църковни дела отива в Охрид. После – в Турция. Служи в църквата „Свети Стефан“ и в екзархията в Цариград.

По това време кърджалийският свещеник Бонев вече е забягнал в Испания и е оставил църквата „Свети Георги“ в пълна финансова разруха и административна занемареност. Една година храмът е без свещеник. Тогава митрополит Арсений заповядва на отец Петър да поеме църковните дела и отговорности в Кърджали. При пристигането си там отец Петър заварва църквата в плачевно състояние – дворът е запуснат, покривът тече, а малко след това се и сгромоляса. Отначало съвсем сам, той се захваща за работа както си знае. Качва се на покрива, сменя всички греди, пренарежда керемидите, уплътнява.

През това време спи в палатка на двора.

Днес храмът е изпипан като декор за филм, чийто сценарий отразява Златния век на българската книжнина. От източната му страна е протегнатата кокетната бяла сграда с червени перила на първата в България Православна мисия. Целта ѝ е да работи както с местното население, така и да обучава ученици от вътрешността на страната.

След като възкръсва като

феникс от пепелта, църквата заживява своя нов живот. Тя се превръща в магнит за поклонници от различни религии. През ноември 2001 г. е посетена и от тогавашния български премиер Симеон Сакскобургготски, когото отец Петър обвинява пред обществеността, че не отдава нужната почит към християнството в града. Царят на колене му целува ръка.

Едновременно с преклонението пред добрите му дела Гарена получава и обвинения в самоцелно реформаторство. Не един и двама се дразнят от нестандартното му поведение. В проповедите си той отделя място и за злободневните проблеми на хората, чете турски имена в литургиите си. С молитви на турски език благославя общия курбан на мюсюлмани и християни. Години наред превръща Богоявление в общоградски празник с национално значение, отразяван от екипи на всички телевизии.

Освен скулптор, иконописец, строител и прочее отец Петър е и писател. Белетристичната му книга „Молитва за обич“ е отличена с наградата на Съюза на българските писатели по време на литературните дни „Южна пролет“.

Въпреки че много често публиката се оказва недорасла за изразните средства, с които отец Петър отстоява житейската си теза, той не спира нито за миг да я внушава. Теза сложна, пъстра, изискваща като самия живот неизтощима енергия за претворяване в поведение и творчество. Защото основният мотив в съществуването на Камен Гарена е човеколюбие. То се проявява по особен начин. Любов към ближния – негов патент; любов, стряскаща доста често свикналите да вегетират хора. Целта на поведението му винаги е била да подскаже на околните, че носят у себе си огромен запас скрита енергия, която може да върши чудеса. Гарена лекува страха на хората от свободата, излагайки на показ собствената си вяра, внушавайки, че трябва да знаем накъде сме тръгнали, за да стигнем там. Години наред вече той упорито трие мръсотията от прозореца, която не ни позволява да се радваме на светлината. И съчетава това си усърдие с безмерното желание да ни обедини в името на България.

Добромир Тонев – невинни спомени за Кентавърра

Станислава СТАНОЕВА

Все още не знам какво и колко да кажа за Добри. Дали да го казвам... Спомените са блокирани с воденичния камък на идеализма, че той все още е тук, някъде на този свят, че не си е отишъл, просто не сме се виждали отдавна, просто той има много работа, просто аз имам много работа, че всеки от нас – „академиците“ – е тръгнал по своя житейски и творчески път, а той ни е изпратил, тъй като вече сме изкласили и Добри просто не иска да ни вижда повече, може би само понякога да пийнем по едно, да поговорим кротко...

Едва преди няколко седмици, попаднала във водовъртежа около честванията и конкурса на негово име, си дадох сметка – цели 10 години* Добромир го няма. А сякаш никога не сме се разделяли. Сякаш липсата на Големия Тонев сама е спряла времето, стопирала е спомените, превъртяла е часовници и календари на шега.

Имам много спомени, свързани с Добромир, той е редактор на първата ми книга, последните 5 години от живота си той ги отдаде на нас в Поетическата академия, която ние, неговите ученици, с много любов и признателност кръстиме на него, след като той си отиде.

Говорили сме – за поезия, за живота, за битовизми, за проблеми, за хубави неща, за лоши неща, пили сме, напивали сме се, карал ми се е, хвалил ме е... има-няма една торба сол сме изяли при Влади в Стария град, в TV клуба, в „Куклите“. Разказвал ми е в щрихи живота си, огорченията си, страховете си. Но не натрапчиво и досадно, а с кодове. И не веднага, а постепенно. Поетите се разбират от половин дума, поетите се разбират само с метафори.

И сякаш времето си направи шега с мен – накара ме да забравя всичко и в главата ми да изплува само едно светло и добро кълбо, когато се спомене името на Добромир Тонев.

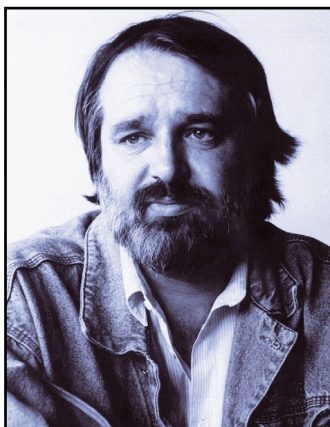
Той имаше дарба, а gift, както казват американците – можеше да накара всеки човек да се почувства уникален, ценен, значим. Говореше на всички, а сякаш думите му се отнасяха за всеки персонално. Беше надарен с много неща – талант, красота, дар слово, чар, интелект. Такива хора са избрани. Те са Божи хора, които имат мисия в живота си. Такива хора не живеят в реалния живот дълго. Идват само за малко, казват ни много неща и после си отиват.

Добри имаше невероятното чувство за справедливост, точно око на психолог, чиста душа на поет, беше страж на божествената хармония, която веднага улавя фалшивите звуци. Много съвместен, много отговорен, притеснителен, невротичен – искаше всичко да е хармонично, да го направи хубаво, красиво. Когато беше трезвен, беше вглъбен, затворен, мрачен, дори необщителен, притеснителен, срамежлив, нервен, отчужден, потънал някъде в себе си при всички проблеми, които го затискаха в последните години от живота му – липсата на уют, на сигурност, на пари, на работа. Ядосваше се бурно, аргументирано, справедливо. Един разумен отговор, една спокойна дума можеха да го върнат в нормалното състояние – убедила съм се от собствен опит. И тогава започваха разговорите.

Имаше голямо сърце – всички чужди проблеми приемаше лично, опитваше се да помогне по всякакъв начин – и пак по онзи уникален негов начин – ненаатрапчиво, без себеизтъкване, без никой да разбере.

Никога не ни позволи (въпреки безпаричието му) ние – от Академията – да го почерпим. Дори напротив – когато имаше възможност, винаги той ни черпеше. Едва последните две-три години, когато ни имаше достатъчно доверие и бяхме станали приятели, понякога с нежелание приемаше да му купим по едно питие. Щом прекалеше с алкохола – обръщаше пълната чаша наопаки, изливаше водката и гледаше страховито. Молеше ни да го изпратим до спирката и да му повикаме такси. Никога не го видяхме в неудобна ситуация – колкото и пиян да беше, винаги успяваше да се държи на ниво.

Казваше – ако човек е добър психолог, може да разбере историята на живота на един човек по неговите произведения

Добромир Тонев

ния, особено по стихотворението. Аз много се чудех на това в началото, но после, без да искам, разбрах какво има предвид – тази способност се прояви и при мен.

Казваше още – поетът трябва да изглежда добре, да е спретнат, а жената поет винаги трябва да се облича много елегантно и да има хубава прическа. И беше много прав. Хората посрещат по външния вид. Знаеше отношението на обществото, на пуританите, на скучните хора към поетите. Искаше да имаме самочувствие, че сме значими с талантите си. Казвах му: „Понякога ме е срам, когато ме представят като поетеса“. „Разбирам те, каза той, но знай, че поезията ще ти помогне много в този живот, тя ще ти отваря врати, които за други винаги ще останат затворени“. И се оказа прав.

Когато имаш проблеми с изпитите в университета, казваше „Предай много поздравии от мен“. Тези поздравии ми отваряха врати наистина. Хората ме гледаха с други очи. Така Добромир ме накара да изляза от черупката си и да бъда горда, но и скромна с това, че владеех словото. Защото той не харесваше самонадеяни, самовлюбени хора. Научи ме да управлявам таланта си така, че да не става натрапчив, но когато трябва, да ми бъде от полза. Този урок може да ти предаде само един свръхталантлив и чувствителен човек, какъвто Добромир беше. Научи ме на точната, прецизната доза – по-малката не върши работа, по-голямата може да те убие.

Мразеше салфетъчната поезия, мразеше рецитирането на стихове по масите в кръчмите, презираше т. нар. женска лирика – смееше се, когато обяс-

няваше нейните механизми: „първи етап – ела с мен в сеното, втори етап – какво направихме в сеното, и трети етап – защо ме изостави, след като бяхме с теб в сеното...“.

Като редактор беше безупречен – напиваше несъвместимостите с един поглед, но ме караше сама да си оправа стихотворенията. Казваше – достатъчно си интелигентна и талантлива – оправи ето тази част, намери верните думи. Научи ни – нас, „академиците“ – да редактираме – да премахваме излишните неща без сантимент, до кокал да оголим стихотворението, да остане само чистата емоция. Казваше: „Най-искрени са некролозите, но те не са поезия. Поезията е нещо друго“. Караше ни много да четем, да формираме собствен вкус, да анализираме това, което сме прочели.

Разбира се, жените много го харесваха – винаги, където и да ходехме, се появяваше по някоя, която го боготвореше, ухажваше, свалаше. Той обаче пред нас от Академията никога не си позволи флирт, закачки, свалки с никоя. Поне пред мен никога не е използвал и нецензурни думи, или когато използваше, те бяха прекалено рафинирани и той съжаляваше, че ги е употребил. Дори и с най-големите досадници се справяше с други аргументи.

Когато неговото момиче – Людмила – идваше при нас в TV клуба (там ни допусна сред приятелите си след 2 – 3 години познатство и въпреки всичко малко се дразнеше, че навлизаме в тази негова запазена територия), тя винаги се обаждаше и се шегуваха. Тя казваше по телефона „Идвам, разпръсни жените около теб“.

Когато някои негови почитателки го обграждаха в някоя кръчма, той винаги ни молеше да останем и да го спасим. Смели сме се много, защото чувството му за хумор беше на невероятно високо ниво. Можеше да постави някой досадник на място само с една дума. Но когато беше на кеф – една тълкова чаровна усмивка се появяваше на лицето му. Наричаше ни „дечица“, обичаше ни като баща, като по-голям приятел, като квачка, която закриля малките си патенца. Пазеше нас, жените от Академията, от неговите приятели като грижовен татко.

* Текстът е писан по повод на 10-годишнината от смъртта на Добромир Тонев, който почина през 2001 година.

Резултатите от VI национален поетичен конкурс „Добромир Тонев“

На 15.10.2016 г. в книжарница „Хермес Централ“, Пловдив, бяха обявени резултатите от Националния поетичен конкурс „Добромир Тонев“. Журито беше председателствано от д-р Здравко Дечев – литературен критик и преподавател в Пловдивския университет, с членове поетите Станислава Станоева и Елена Диварова, които също са възпитаници на ПУ. С първа награда беше отличена поетесата Дора Господинова от Стара Загора, втора награда заслужи Георги Гаврилов от София, а трета награда получи поетът Тони Теллалов от Шумен.

Наградата на Филологическия факултет на ПУ „Паисий Хилендарски“ за поет студент бе присъдена на Анна Лазарова, която

Анна Лазарова

следва в СУ „Св. Климент Охридски“, специалност „Българска филология“. Наградата беше връчена от заместник-декана на Факултета доц. д-р Елена Гетова.

Ето и останалите награди: Йоана Русева получи приза на Радио Пловдив, Василка Вълева – на туристическата агенция „Ана Травел“, а Андриан Захарив

ев – на хотел „Одеон“.

Представен беше поетичният сборник „Вода за вятърните мелници“, в който са включени наградените стихотворения в първите пет издания на конкурса. Това издание е жест от страна на собственика на издателство „Хермес“ Стойо Вартоломеев.

„Пловдивски университет“

Награда на Филологическия факултет на ПУ „Паисий Хилендарски“

Анна ЛАЗАРОВА

КОНТРАСТ

*Когато бях на пет, рисувах свещници
и те растяха по стени и зидове.
Баща ми каза: „Не рисувай вещите.
Отвътре светлината е невидима“.*

*Но нощните прозорци са кокичета,
пробиващи снега на тъмнините,
и майки във афери с електричество,
защото свети повече от дните им.*

*Докато остарявах, го разбирах
и все по-тъмни изрисувах сградите.
Понякога на светло си пастирът,
но в мрака се изгубвах вместо стадото.*

➔ От стр. 24

Смяташе, че най-добрият поет на Пловдив е Александър Бандеров. Към него питаеше нежна приятелска любов, благоговееше пред творчеството му.

Харесваше много Борис Христов, Николай Кънчев, Румен Леонидов...

На мен, винаги насаме или тихичко, ми казваше, че съм добра, дори много добра, но да не си вира нося. Пред другите ме критикуваше често, дори ми се караше. Когато съм го питала защо толкова ме е унижавал, като ми е викал, ми отговаряше: „Аз се карам само на най-добрите, за какво да се карам на някой, който няма качества“. Мразеше графомани, самовлюбени, маниакални хора. Такива ги гонеше директно от масата. След като направихме премиера на първата ми книга в Синята къща, от неудобство възкликнах: „Ох, стига с тези автографи“. Той много ми се кара тогава, а после ми се подиграваше за тази реплика.

Добри на няколко пъти ми казваше: „Ти ще ме прочетеш изцяло, след като умра“. Така и стана, за което съжалявам най-много.

Подарявал ми е две негови книги с автограф. Пазя си неговите редакции, клявки по хубавите ми стихотворения като реликва.

Радваше се на всички наши успехи като дете на захарен памук. Направо литваше от щастие. За първата ми книга, на която той е редактор, ми запояда да участвам в националния конкурс на Шуменския университет. Каза ми: „Ти ще спечелиш

Добромир Тонев – невинни спомени...

с тази книга, ще видиш“. Така и стана. После, когато със същата тази книга участвах на „Южна пролет“, искаше да дойде и дотам, но така и не успя. Смяташе, че Валентина Радинска, която беше част от тогавашното жури, ще хареса книгата. Така и стана. Измежду над 80 участвали книги тези на пловдивските автори, върху които той имаше влияние като редактор, бяха в първата десетка.

Казваше, че първата книга е като паспорт за творец. Тя не трябва да бъде издавана прекалено рано, но не и прекалено късно. Според него до 30-годишна възраст един поет трябва да е издал първата си стихосбирка.

Казваше като съвет в писането: „Не обяснявай, не разказвай, опитай се да внушаваш, да определиш, да покажеш, да синтезиращ изрази с някоя интересна метафора“. Учеше ни на стихотворни стъпки, непрекъснато ни изпитваше, даваше ни задачи с рими, стихове, които да довършим. Всичко беше една прекрасна игра. Той обичаше да играе. Типичен хомо луденс. През последните една-две години на Академията, след като пийнехме по някоя и друга чашка, играехме на проловутата му игра на клечки. Но по принцип той не го правеше почти никога. Не го правеше и с всеки.

Знаехме какви усилия му коства във вторник да идва на Академията в Синята къща, вместо да отиде при приятелите си в TV клуба. Но той винаги

беше точен, винаги беше там, каквото и да му струваше това. С изключение на един последен вторник – 27 март 2001 г., когато Добри не дойде. И тогава започна тъжната приказка.

Емблематичното му стихотворение „Теза“ не беше негово любимо. Много си харесваше поемата „Синьо равновесие“, както и всички поеми, гордеше се с тях. Мисля, че Добри е написал едни от най-добрите поеми в българската литература. Когато сме си говорили за смъртта, той казваше, че това е една от постоянните теми в поезията, да не си мисля, че откривам топлата вода. Към образа на смъртта трябва да подхождаш на пръсти, така казваше.

Обичаше да получава малки подаръци – неща, които за останалите може и да не означават нищо. Аз например му подарих няколко мидички от Индийския океан и той се радва на тях като дете. Спомням си, че искаше да му донеса един буркан компот от дюли. Така и не го направих... Извинявай, Добри, надявам се там, където си сега, да имаш цял скрин с компоти от дюли...

След занятията в Синята къща ходехме в едно заведение в Стария град – „При Влади“. След смъртта на Добри собственикът му смени името на „Изгубеният свят“. Там всеки имаше свое място – аз винаги седях отляво на Добри, за да можем да си бъбрим, отсреща седаше Тони Коджабашев – друг негов любимец. Пред него обаче

всички бяхме равни. Никога Добри не си позволи някой да се почувства привилегирован.

Сигурна съм, че много хора имат своите незабравими спомени с Добри. За мен това са тези засега. Знаем, че ще се сещам за още много, които ще добавям тук постепенно. Но трябва време онзи воденачен камък на стопираната памет да се отмести.

През последната една година от живота си той сякаш искаше вече всичко да свърши. Чувстваше се некомфортно в този свят, в този град, в тази вселена. Оплакваше се, че го боли черният дроб, че не му достига въздух, че се подува, устните му ставаха лилави. Казвахме му: „Иди да се прегледаш“. Той се провикваше към Влади: „Сипи още едно вино на място си Добри“. Палеше цигара, кръстосваше крака и започваше да говори.

Когато в онзи злополучен вторник разбрах, че си е отишъл, се почувствах празна и незащитена. Почувствах се сирак. Нашият добър закрилник ни беше изоставил.

Според мен Добри умря така, както живя – сам диамант сред фалшиви скъпоценни камъни, сред стъклца и станиоли от дъвка. Добри имаше много приятели, истински и добри, но просто искаше вече да си отиде. Не можеше да се примири с действителността, със суровото време, в което всички тогава оцелявахме. Неговият красив свят си беше отишъл безвъзвратно, той трябваше да го последва.

АНЕКДОТИ И ИСТОРИИ ОТ ДРЕВНА ГЪРЦИЯ

Доц. д-р Владимир ЯНЕВ

– Омир научи поетите никога да не лъжат – казали на Аристоктел.

– Той ги научи на нещо потрудно – уточнил философът, – да лъжат така, както трябва!

– Твоето творчество утолява духовния ни глад – похвалили Есхил.

– А то е само трохи от богатата трапеза на Омир – уточнил драматургът.

Попитали Темистокъл:

– Кой исках да бъдеш – Ахил или Омир?

– А вие какво избирате – последвал въпрос, – да сте победители в Олимпийските игри или глашатаи, които известяват имената на победителите?

В „Успоредни животописи“ Плутарх разказва как Александър Македонски решил да построи многолюден гръцки град, който да носи името му. Дълго мислил къде, а една нощ му се присънил Омир и му изрецитирал стиховете:

И тъй, има един остров в многошумното море на брега на Египет. Наричат го Фарос.

Царят веднага отишъл там, оценил качествата на мястото и възкликнал:

– Омир има удивителни знания в други области, но е и голям архитект!

Така се появил прекрасният град Александрия.

Един поет казал на Александър Македонски:

– Велики, аз ще напиша за тебе нещо по-добро от Омир!

– Предпочитам да бъда Терсит у Омир, отколкото Ахил у теб! – отсякъл пълководецът.

Разхождайки се из своя военен лагер, Александър Македонски заварил поета Антигор да пече риба.

– Как мислиш – запитал го иронично царят, – дали Омир, възпявайки подвизите на Агамемнон, се е занимавал с печене на риба?

– А ти как мислиш – спойно отвърнал поетът, – дали

ОМИР

(IX – VIII в. пр. н. е.)

Според известни от древността стихове седем града спорели за честта да са родно място на великия аед. Легендата твърди, че негова майка била музата на епическата поезия Калиопа. Загубил зрението си, когато отишъл на гроба на Ахил и поискал да види ахееца такъв, какъвто изглеждал в битката с Хектор. Героят се явил в целия си блясък и Омир ослепял. Затова пък музите се съжалили и му вдъхнали божествена дарба. Друга легенда разказва, че Хубавата Елена наредила на поета да не пее за изневяратата ѝ. Той не я послушал и коварната красавица му отнела очите.

И най-мъдрите сред елините се прекланяли пред Омир. Философът Сократ попитал своите приятели с какво се гордеят. Изслушал ги и похвалил един, който знаел наизуст „Илиада“ и „Одисея“. Общо 28 000 стиха съдържат поемите. А Птоломей Филопатор издигнал храм на Омир – в центъра му поставил великолепа статуя на поета и я обкръжил с изображения на градовете, претендиращи за негова родина. Галатон нарисувал как аедът повръщнал, а останалите поети се хранели от повърнатото. Грубичко, но символично!

В по-нови времена се питат – съществувал ли е Омир, той ли е авторът на великите поеми? Отговорите са различни – Омировият въпрос остава.

Агамемнон, извършвайки подвизите си, се е интересувал кой къде пече риба?!

Попитали критика Зоил, когото заради откриването на грешки у аеда наричали „бича на Омир“:

– Защо така нападаш „Илиада“ и „Одисея“?

– Защото бих искал да сътворя такива поеми, но не мога – признал си човечецът.

Яростният критик на Омир – поетът и философът Ксенофан Колонски, се оплакал на сиракузкия тиран Хиерон:

– Трудно издържам двамата си роби!

– А Омир и след смъртта си храни поне десет хиляди души – сравнил поетите Хиерон.

Поетът Стезихор изрекъл лоши думи за Хубавата Елена и загубил зрението си. Тогава той съчинил:

Не са верни думите ми за тебе, Елено;

не се качи ти

в корабите бързоходни,

нищо в крепостта

на Троя си била.

Пеел и смирено плачел... Изведнъж светлина озарила очите му – разкайващият се прогледнал.

А Омир не се извинил на Хубавата Елена и останал сляп. Творецът на „Илиада“ и „Оди-

сея“ не направил компромис. Хубавата Елена си е хубава, но е много по-ниско от гордостта на поета.

Попитали философа и писателя Дион Христором:

– В какво е истинската слава на Омир?

– В това, че всичко, което е споменат от него, е вече прославлено! – мъдро отвърнал той.

Завистници обвинили автора на поемата „Енеида“ Вергилий:

– Ти заимстваш от Омир! Ти си просто крадец!

– Опитайте и вие такава кражба – посъветвал ги поетът. – Тогава ще разберете, че е по-лесно да се похити боздуганът на Херкулес, отколкото стих на Омир.

– У Омир се откриват толкова различни учения – казали на Сенека.

– Значи у него няма нито едно – надсмял се римлянинът над прекомерното усърдие на тълкувателите.

– Колко много подражатели има Омир... Всъщност всеки творец е негов последовател – казали на Стендал.

– Всички поети са подражавали на Омир, но сам той не е подражавал никому – отвърнал

големият френски писател. – В това отношение той последователи не е имал.

– Как е възможно да се търсят недостатъци у Омир! – възкликнали приятели на Виктор Юго.

– А защо не?! – учудил се великият французин. – Критикът има право да открива недостатъци у Омир, тъй както астрономът – петна на Слънцето.

– Кое е най-голямото достояние на създаденото от Омир? – попитали Проспер Мериере.

– Умението му да вижда и да представя убедително у всеки герой неговите забележителни качества – отвърнал писателят.

Наричат Пенчо Славейков Зевс Гръмовежец в българската литература. Той често поразява с мълниите на отрицанието си и най-големите световни авторитети. Но пред Омир се смирява.

– Ако Господ е гневен нещо на човечеството – размишлява поетът, – той трябва да му прости само заради „Илиада“. Който е създал такава нещо, нему всичко се прощава!

Според легендата Омир срещнал двама рибари, които чистели въшки от дрехите си. Слепецът ги запитал какво правят. Те отвърнали, че което хванат, го пускат, а което не хванат, остават с тях. Аедът не можал да отгатне, а когато разбрал простия отговор, затъгувал и умрял.

– Омир е толкова велик – възкликнал някой си, – седем града спорят за честта да бъдат негова родина.

– Основателно – отговорили му, – слепият аед е просил, за да се изхранва, във всичките тези седем града.

Най-сетне един учен разрешил заплетения Омиров въпрос.

– Автор на „Илиада“ и „Одисея“ не е слепият аед Омир – уточнил той. – Тези две поеми са написани от друг аед, който е носил същото име и също е бил сляп.

Академичната година започна, нашите събития – също

Светослав ЕНЧЕВ – председател на Студентския съвет при Пловдивския университет

На 3 ноември 2016 година Студентският съвет на ПУ „Паисий Хилендарски“ организира лекоатлетически крос, в който се включиха 41 момчета и 7 момичета. Събитието се състоя в парк „Лаута“, а състезателните дистанции бяха съответно 1200 метра при мъжете и 800 метра при дамите. Това беше една добра възможност за поддържане на спортния дух, както и репетиция за лекоатлетите, които ще ни представят на Републиканското първенство в края на месец ноември.

Екипът на организаторите подготви много награди, както и грамоти за участниците. Конкуренцията беше голяма, а члените места бяха спечелени от:

МЪЖЕ

1-во място:

Владимир Клявков – ПОФВ;

2-ро място:

Айдуан Ахмед – ПОФВ;

3-то място:

Георги Велков – „Молекулярна биология“.

ЖЕНИ

1-во място:

Яна Стоянова – „Психология“;

2-ро място:

Иванка Делева – ПОФВ;

Новите екипи на лекоатлетите от ПУ

3-то място:

Моника Иванова – „Психология“

Студентският съвет осигури специални първокласни екипи за отбора ни по лека атлетика и пожела на състезателите ни да пожънат два пъти повече успехи с тях.

От края на месец октомври стартираха факултетните събрания за попълване на квотата за членове с право на глас към Общото събрание на Студентския съвет. След тяхното

Организаторите и участниците в лекоатлетическия крос

приключване ще бъде обновен списъчният състав.

Ето и бъдещите проекти, които стартира Студентският съвет:

– Конкурс за есе, фото- и видеоконкурс;

– Турнир по табла за преподаватели и студенти;

– Сред новите проекти е конкурс за поезия.

– Следващият месец предстои една от ежегодните ни инициативи – „АнтиСПИН кампания“. Целта е да информираме колегите си, да им предоставим възможност за безплатно и анонимно изследване.

– Планиваме две отворени

лекции с гост-лектори на различна тематика.

– Литературно четене на студенти от ПУ пред студенти на ПУ.

На 13.11.2016 г. СТУДЕНТСКИЯТ СЪВЕТ отбеляза 11 ГОДИНИ от създаването си. Както хората отправят пожелания един към друг на рождението си дни, в този ден ние пожелахме на всички студенти вяра и надежда, сила и самоувереност, знания и професионални успехи! ЕДИНАДЕСЕТ ГОДИНИ – МАЛКО ВРЕМЕ, МНОГО ДЕЛА!

ВИНАГИ СТЕ ДОБРЕ ДОШЛИ В НАШЕТО МАЛКО СЕМЕЙСТВО – кабинет 104 в Ректората!

Кой „вижда“ повече – телескопът или микроскопът?

Най-големият и най-мощният микроскоп в света се използва от учените в Университета „Виктория“, Канада, и неговото пълно име на английски е Scanning Transmission Electron Holography Microscope. Висок е 4,5 метра, тежи 6350 килограма, а разделителната му способност е равна на една 35-трилионна част от метър (0,035 нанометра). Този вид микроскопи, за разлика от оптичните инструменти, използват за своята работа поток от електрони. В телескопите не може да се използва този модел, защото излъчените от далечни източници електрони ще бъдат отклонени от магнитните полета на различни обекти във Вселената и погълнати от космическия газ, преди да достигнат Земята.

Хората, които се занимават с технологията на микроскопа, са открили някои пътища за увеличаване на разделителната способност дори на обикновените оптически микроскопи. Учени от Кралския колеж в Лондон (Imperial College London), осветявайки обекта на изследване с два лазера, са постигнали увеличаване на разделителната способност на оптически микро-

скоп от 300 до 10 нанометра. Астрономите в повечето случаи нямат възможност да използват подобни прийоми.

Съпоставката на телескопите и микроскопите е трудна и поради липсата на обща мерна единица. Астрономите не се интересуват от показателите за линейната разделителна способност, те използват тъй наречената ъглова разделителна

способност, която се измерва в ъглови секунди (1/3600 част от ъгловия градус). Например разделителната способност на космическия телескоп Hubble Space Telescope е 0,1 ъглова секунда, а телескопът European Extremely Large Telescope (E-ELT), който се строи в Чили, ще има разделителна способност от порядъка на 0,01 ъглова секунда.

За да се сравнят възможностите на телескопа и микроскопа, трябва да се представи всичко през гледната точка на „невъоръженото човешко око“. Човек с нормално зрение е способен да види обекти с линейна разделителна способност около 25 000 нанометра или ъглова разделителна способност около 60 ъглови секунди. Тези данни показват, че най-мощните микроскопи имат 714 000-кратно превъзходство над човешкото око (0,035 нанометра при микроскопа срещу 25 000 нанометра при човешкото око). Най-добрите телескопи превъзхождат само 6000 пъти човешкото око (0,01 ъглови секунди при телескопа срещу 60 ъглови секунди при човешкото око).

„Пловдивски университет“

Студентка в Пловдивския университет стигна до финала на конкурса „Мис Национален отбор“

„Мис Национален отбор“ е български конкурс и проект, който търси и намира талисмани за националните отбори по футбол, волейбол и баскетбол. Конкурсът избира момичетата, които са достойни да застанат до най-добрите български спортисти. Една от претендентките е студентка в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“. Ива Ангелова е на 22 години, студентка в 4. курс, специалност „Балканистика“. Родена в Града на българската роза, Ива решава да опита късмета си в конкурса, а сега заема достойно място сред шестнадесетте участнички. Нейната страст е футболът и смело може да се конкурира с най-запалените футболни фенове!

Ива ще видим на 20 ноември от 21.00 ч. по БНТ. Стискаме ѝ палци! Ето какво отговори тя на нашите въпроси преди конкурса:

– Как се роди страстта ти към футбола?

Ива: Тази страст винаги я е имало. Не се сещам за момент от живота ми, в който не съм обичала футбола. От много малка съм запалена по него. Следя почти всеки футболен мач с трепет и голямо вълнение, особено ако играе националният ни отбор.

– Как реши да се явиш на конкурса „Мис Национален отбор“? Имаше ли притеснения и как ги преодоля?

Ива: Конкурсът е единствен по рода си, в него красотата среща спорта на една сцена. Реших да участвам именно заради любовта ми към футбола. Да бъда част от националния отбор, емоцията, която би ми дала тази титла, да бъда талисман на този отбор... нещо

невероятно, което не мога да опиша!

– Какви са очакванията ти от конкурса?

Ива: Със сигурност преживяването ще е невероятно.

Ива Ангелова с един от талисманите (на снимката горе) и с други момичета, участнички в конкурса

Заредена съм с много положителни емоции. Конкурсът е голямо предизвикателство за мен, искам да докажа на себе си, че мога да постигна целите, които си поставям.

– Какви качества според теб трябва да притежават момичетата, които се явяват на конкурса „Мис Национален отбор“?

Ива: В този конкурс красотата не е най-важното нещо. Всяко едно момиче, което се бори за една от трите титли, трябва да обича спорта, да подкрепя любимия си отбор и в загубите, и в победите му. Спортът калява духа и тялото ни, учи ни на дисциплина и постоянство.

– Какви са твоите цели в живота? Какво те мотивира и кара да се усмихваш?

Ива: Искам да успея в живота, да завърша успешно образованието си. Целта ми е да надграждам себе си, да показвам и давам най-доброто, което притежавам! Какво ме кара да се усмихвам?... Футболът, любимите хора и щастливите мигове, споделени с тях!

Интервю на
Екатерина ДАСКАЛОВА

Любопитно

Всеки път, когато разбъркват колодата с карти, вие създавате такава последователност на картите, която с много висока степен на вероятност никога не е съществувала.

Количеството комбинации в стандартната колода от 52 карти е равно на 8×1067 . За да се постигне поне 50% вероятност за получаване на същата комбинация втори път, трябва да се направят 9×1033 разбърквания.

Ако пък хипотетично накарате цялото население на планетата за последните 500 години непрекъснато да разбърква картите и всяка секунда да получава ново разположение в колодата, ще се получат не повече от 1020 различни последователности.

Вицария

Алберт Айнщайн умира и отива на небето. Посреща го самият Господ.

– Добре дошъл, Алберт! За нас е чест, такъв велик учен, такива велики формули си измислил!

Айнщайн казва:

– Остави ги моите формули. Аз цял живот чакам този миг, та да видя твоята формула – онази, по която направи човека.

Господ се дърпа:

– Това са стари работи, нищо интересно няма, какво толкова...

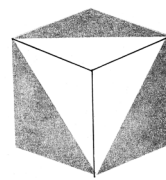
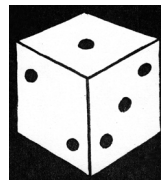
След дълго настояване Господ дава на Айнщайн едно смачкано листче. Ученият чете внимателно, по едно време се сепва и казва:

– Но, Господи, тук има грешка?!

– Е, да де...

ЗАДАЧИ. ГЛАВОБЪЛЪСКАНИЦИ

1. Играем със специални зарове: числата от 1 до 6 са написани върху страните им, но при нечетните числа 1, 3 и 5 има знак минус, т.е. те имат вид: -1, -3, -5. Ако хвърлим 2 такива зара, коя сума не може да се получи?

а) 3, б) 4, в) 5, г) 7, д) 8.

2. Искаме да получим думата **LOVE**, като тръгнем от думата **VELO**, разменяйки местата на двойки съседни букви. Кой е минималният брой пъти, за да стане това?

а) 3, б) 4, в) 5, г) 6, д) 7.

Отговори на задачите от миналия брой

1. Маса за хранене (отг. б).

2. Шеговито решение: вземаме втората чашка и изливаме съдържанието ѝ в седмата, а четвъртата чашка изливаме в деветата.

3. Велосипедистът може да стигне от Q до S по 6 възможни начина (отг. б).

Подготвил доц. д-р Георги КОСТАДИНОВ